

1 KORIN

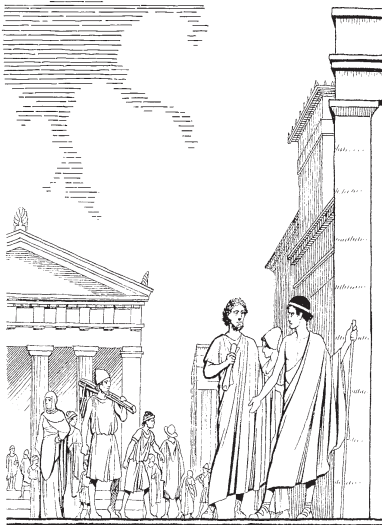
Pawru umume'u Tupàn ze'eg Korin tawhu pe har wanupe a'e kury

1 1-2 Ihe Pawru ihe. Kwehe mehe Tupàn uze'eg Zeneruwihawete Zezuz pe a'e. — Emuigo kar Pawru neze'eg imume'u har romo nehe, i'i izupe. A'e rupi herexak a'e, hemono kar pà teko wanupe a'e. — Emume'u heze'eg eho purupe nehe, i'i ihewe. Zanerywyr Xoz wiko xe hepyr a'e no. Peiko Zezuz rehe uzeruzar ma'e Korin tawhu pe har romo pe. Ko hepape amono kar putar peme ihe nehe kury, Tupàn heminominozgwer nànan ihe nehe no, Zezuz hemimono'ono'ogwer nànan ihe nehe no, taw nànanar wanupe ihe nehe no, ywy nànanar wanupe ihe nehe no. Amono kar putar ko hepape ihe nehe, Zezuz Zeneruwihawete Zanezar hemiruze'eg nàngatu ihe nehe.

3 Tupàn zaneru a'e, Zezuz Zeneruwihawete Zanezar a'e no, tuwe uzapo ikatuahy ma'e peme a'e wà nehe. Tuwe pemunryk kar ma'e wi pekyze haw wi wà nehe no. A'e rupi penurywete putar nehe.

Tupàn pemono'ono'og Zeneruwihawete Zezuz inuromo a'e

4 Tuweharupi aze'eg teko Tupàn pe ihe, penehi ihe. — Nekatuahy Tupàn, ta'e

erepuhareko katu neremiruze'eg Korin tawhu pe har ne wà xe, ta'e eremumàno kar Zeneruwihawete Zezuz wanekuzaromo ne xe, a'e izupe tuweharupi.

5 Zeneruwihawete Zezuz inuromo pezemono'ono'og mehe Tupàn uzapo kar ikatuahy ma'e tete'a'u peme a'e. Aze pemume'u ize'eg purupe nehe, pepytywàgatu putar imume'u mehe a'e nehe. Ukwaw katu kar putar ma'e tete'a'u peme nehe no. **6** Kwehe mehe amume'u Zeneruwihawete rehe ze'egaw peme ihe. Imume'u mehe pezeruzar katu tuwe hehe. **7** A'e rupi Tupàn uzapo ikatuahy ma'e paw rupi peme a'e kury. Ta'e peàrogatu Zezuz Zeneruwihawete Zanezar hexak àwàm peiko kury xe. **8** Tupàn pemuzeruzar katu kar putar a'e nehe. Zezuz Zeneruwihawete Zanezar ur putar amo 'ar mehe nehe. Tur mehe uze'eg putar nezewe peme nehe, — Kwa, ikatuahy ko heremiruze'eg a'e wà, i'i putar peme nehe. **9** Tupàn nuzawy kwaw weko haw a'e. Penenoz wa'yr imyrypar romo pemuigo kar pà a'e. Zezuz Zeneruwihawete Zanezar a'e, Tupàn ta'yr romo hekon a'e. A'e rupi pepuner tuweharupi peze'egaw rehe izupe. Ta'e Tupàn uzapo tuwe ma'e uze'eg rupi a'e xe. Uzapo tuwe wemimume'u kwer. Pezeruzar hehe nehe.

Pezeàmàtry'ym zo nehe

10 Herywyr wà, hereinyr wà, ainoz Zezuz Zeneruwihawete Zanezar ipuner haw rupi peme ihe kury. Amume'u putar ize'eg peme ihe nehe kury. Tuwe pitài ze'eg rupi peho nehe. Pezeàmàtry'ym zo nehe. Pezemono'ono'og pezehezehe nehe. Tuwe pitài zo penemimutar ràm nehe, a'e rupi pezemono'ono'og putar ikatu ma'e iapo pà nehe.

11 Herywyr wà, hereinyr wà, amo teko Koroe iànàm umume'u tuwe pezeàmàtry'ym awer ihewe a'e wà xe, pezeupepe peze'eg ahyahy awer imume'u pà a'e wà xe. **12** Amo pepyr har umume'u amo ma'e a'e wà. Amo ae umume'u amo ae ma'e a'e wà no. — Ihe Pawru hemimu'e romo aiko ihe, i'i amo wà.

— Ihe Apor hemimu'e romo aiko ihe, i'i amo wà. — Ihe Pet hemimu'e romo aiko ihe, i'i amo wà. — Ihe Zaneruwihawete Zezuz hemimu'e romo aiko ihe, i'i amo wà. **13** Pemuza'aza'ak Zaneruwihawete hemiru'eg peiko pe wà. Apuranu putar penehe kury. — Aipo amàno penekuzaromo ywyrà kanetar rehe ihe. Aipo pezemuzahazahak kar heremimu'e romo peneko pà. Nan kwaw pa. (Zezuz umàno penekuzaromo a'e. Pezemuzahazahak kar Zezuz hemimu'e romo.)

14 Napumuzahazahak kwaw ihe. Ikatuahy nezewe mehe. Kiri a'e, Kaz a'e no, pepyr har romo wanekon a'e wà. Xo a'e zutyka'i amuzahazahak ihe wà. Herurywete ihe, ta'e namuzahazahak kar kwaw amogwer pepyr har ihe wà xe. Amume'u pemuzahazahak 'ym awer Tupàn pe ihe. **15** A'e rupi teko ni'i kwaw peme a'e wà nehe kury. — Pawru pemuzahazahak kar wemimu'e romo a'e, ni'i kwaw peme a'e wà nehe. **16** Hema'enukwaw amo wanehe ihe kury. Amuzahazahak Ete ihe, iànàm ihe wà no. Xo a'e zo wà. Nahema'enukwaw kwaw amo rehe. Namuzahazahak kar kwaw amo a'e 'ar rehe ihe wà. **17** Zaneruwihawete nahemono kar kwaw purupe a'e. Numuzahazahak kar kwaw teko ihewe a'e wà. Hemono kar wapyr a'e, uze'eg puràg inume'u kar pà ihewe a'e. Naze'eg kwaw ma'e ikwaw katu har ze'eg rupi ihe, Tupàn ze'eg puràg inume'u mehe ihe. Aze mo a'e rupi, a'e mehe mo teko nuzeruzar iwer mo heze'eg rehe a'e wà. A'e mehe mo nuzekaiw iwer mo Zaneruwihawete ywyrà kanetar rehe imàno awer rehe wà.

Tupàn umur ukàgaw zanewe

18 Zaneruwihawete ywyrà kanetar rehe imàno awer rehe ze'egaw a'e, na'ikatu kwaw teko zepykaw pe oho ma'e ràm wanupe a'e. — Kwa, uze'eg ma'e kwaw 'ymar ài a'e, i'i urewe wà. Xo zanewe zo ikatuahy a'e ze'eg. Ta'e Tupàn hemipyro kwer romo zaiko zane xe, a'e rupi — Tupàn ikàgaw, za'e Zezuz imàno awer pe zane. **19** Nezewe i'i Tupàn ze'eg kwehe arer pape rehe imuapyk pyrer a'e.

— Amuaiw putar wama'e kwaw katu haw ma'e kwaw par wanuwi ihe nehe, i'i Tupàn a'e teko wanupe a'e. — Amumaw putar wanemigwaw ihe nehe, i'i iko wanupe.

20 Azeharomoete a'e ma'e kwaw par nukwaw kwaw ma'e tetea'u a'e wà. Ze'eg kwehe arer kwaw par nukwaw kwaw ma'e tetea'u a'e wà no. Ma'emume'u katu har nukwaw kwaw ma'e tetea'u a'e wà no. A'e rupi ma'e kwaw 'ymar ài wanekon paw rupi wà.

21 Tupàn zutyka'i ukwaw ma'e paw rupi a'e. Nuputar kwaw teko ukwaw paw uma'ekwaw katu haw rupi a'e wà. Aze teko uzeruzar ize'eg puràg rehe wà nehe, xo a'e mehe zo Tupàn upyro putar a'e wà nehe. A'e uzemu'e ma'e a'e wà, ma'e ko ywy rehe har ikwaw par a'e wà, nuzeruzar kwaw ze'eg puràg rehe a'e wà, ta'e nezewe i'i uzeupe a'e wà xe. — Waze'eg nuzawy kwaw ma'e kwaw 'ymar ze'eg a'e wà, i'i ze'eg puràg pe wà. **22** Zutew wenz ma'e hexak pyr 'ym iapo haw, i'i waiko wà. Kere ywy rehe har wekar ma'e kwaw katu haw wà. **23** Zane zane kury. Ximume'u Zaneruwihawete ywyrà kanetar rehe imàno awer zaha zaiko purupe zane. Zutew a'e wà, ipuruzukaiw henu mehe a'e wà. — Waze'eg nuzawy kwaw ma'e kwaw 'ymar ze'eg a'e wà, i'i zutew 'ym a'e wà, henu mehe a'e wà. **24** Zutew a'e wà nehe, zutew 'ym a'e wà nehe no, aze Tupàn heminozgwero romo wanekon a'e wà nehe, a'e mehe ko ze'eg ikatu putar wanupe nehe. Ta'e nezewe ukwaw putar Zaneruwihawete a'e wà nehe xe. Zaneruwihawete a'e, ikàg tuwe Tupàn ài a'e. Ukwaw tuwe ma'e izàwe no. **25** Teko nukwaw pixik kwaw ma'e a'e wà. Xo Tupàn ukwaw ma'e paw rupi a'e. Teko na'ikàg pixik kwaw wà. Tupàn ikàg wera'u teko paw wanuwi.

26 Herywyr wà, hereinyr wà. Aipo pema'enukwaw peneko awer rehe. Pezeruzar Zezuz rehe izypy mehe. Napeiko kwaw ma'e kwaw katu har romo a'e 'ar mehe. Napeiko kwaw ikàg ma'e romo a'e 'ar mehe. Napeiko kwaw tuwihaw romo a'e 'ar

mehe. Xo màràràràn pepyr har zo wiko ikàg ma'e romo a'e 'ar mehe wà. Xo màràràràn zo ma'e kwaw par romo wanekon a'e 'ar mehe wà. **27** Tupàn penexanaxak wemimutar rupi a'e, ta'e ikàg 'ym ma'e romo peiko pe xe. Ta'e ma'e kwaw 'ymar romo peiko pe xe. Tupàn wexaexak ma'e kwaw 'ymar zeupe a'e wà, ma'e kwaw katu har wamumaranugar kar pà a'e wà. Wexaexak ikàg 'ym ma'e zeupe a'e wà, ikàg ma'e wamumaranugar kar pà a'e wà. **28** Tupàn wexaexak ikàg 'ym ma'e zeupe a'e wà, wexaexak ma'e hereko 'ymar a'e wà no. Aze teko uze'eg urywahy amo rehe wà nehe, Tupàn wexaexak putar agwer uzemumikahy ma'e zeupe nehe. Tupàn umumaw putar ikàg ma'e wà nehe, wakàgaw imono pà ikàg 'ym ma'e wanupe nehe. **29** A'e rupi ni amo teko nupuner kwaw nezewe u'e haw rehe Tupàn huwa rupi wà nehe. — Aiko wera'u amogwer wanuwi ihe, nupuner kwaw u'e haw rehe wà nehe. **30** Tupàn pemono'ono'og Zaneruwihawete Zezuz hekwe inuromo a'e. Hekwe upyta pepy'a pe. Aze xikwaw Zezuz zane nehe, ukwaw kar putar uze'eg zanewe nehe. Aze zazeruzar hehe nehe, Tupàn zanemuawyze putar nehe. Zaiko putar hemiruze'eg romo nehe, zanepyro putar zaneremiapo kwer ikatu 'ym ma'e wi nehe no. **31** Nezewe i'i ze'eg kwehe arer a'e. — Aze amo ize'egatu wer amo rehe nehe, tuwe uze'egatu Zanezar hemiapo kwer rehe nehe, i'i ze'eg kwehe arer.

Uze'eg Pawru Zaneruwihawete ywyrà kanetar rehe imàno awer rehe xe a'e kury

2 ¹ Herywyr wà, hereinyr wà. Pepyr heho mehe, amume'u Tupàn ze'eg azeharomoete har ikwaw pyr 'ym peme ihe. Naze'eg tetea'u kwaw peme. Naze'eg kwaw ma'e kwaw par ze'eg rupi. ² Pepyr hereko mehe nahema'enukwaw kwaw amogwer ma'e rehe. Xo ywyrà kanetar rehe umàno ma'e kwer amume'u peme. ³ Pepyr heho mehe, nahèkàg kwaw ihe, akyze pewi. — Aze ru'u nuzeruzar kwaw Tupàn ze'eg

rehe a'e wà nehe, a'e peme. ⁴ A'e rupi heze'eg awer na'ipuràg kwaw peme. Naze'eg kwaw ma'e kwaw par ài ihe. Tupàn Hekwe Puràg hemuze'eg kar a'e. A'e rupi peze'eg nezewe ihewe. — Azeharomoete ize'eg a'e, peze ihewe. ⁵ A'e rupi pezeruzar tuwe pe, ta'e pezeruzar Tupàn ikàgaw hexak ire pe xe, napezeruzar kwaw teko wanemigwaw hexak ire.

Tupàn ukwaw ma'e paw rupi a'e

⁶ Aze teko ukwaw Tupàn ze'eg a'e wà nehe, aze oho katu ize'eg rupi a'e wà nehe, a'e mehe amume'u putar ma'e wanupe nehe, ma'e kwaw par waze'eg rupi heze'eg pà nehe. Namume'u kwaw ko ywy rehe har wanemigwaw ihe nehe. Namume'u kwaw tuwihaw ko ywy rehe har wanemigwaw nehe. Ta'e amo 'ar mehe wakàgaw uhem putar wanuwi a'e wà nehe xe. ⁷ Kwehe mehe ywy iapo 'ym mehe we, Tupàn i'i zeupe a'e. — Apyro putar hera'yr rehe uzeruzar ma'e rà m ihe wà nehe, i'i zeupe. Nukwaw kar kwaw a'e ze'eg teko wanupe a'e 'ar mehe. Ko 'ar rehe amume'u a'e ze'eg ikwaw pyr 'ym aha teko wanupe ihe kury. Tupàn umur putar upuràg eteahy haw ukàgaw zanewe a'e nehe kury, hehe zanezeruzar mehe a'e nehe. ⁸ Tuwihaw ko ywy rehe har paw rupi a'e wà, nukwaw kwaw a'e ma'ekwaw katu haw a'e wà. Aze mo ukwaw wà, a'e mehe mo nuzuka iwer mo Zanezar ipuràg eteahy ma'e a'e wà, ywyrà kanetar rehe mo a'e wà. ⁹ Nezewe i'i ze'eg kwehe arer a'e.

Ma'e hexak pyr 'ym,
Ma'e henu pyr 'ym,
Ma'e ikwaw pyr 'ym,
A'e ma'e Tupàn umuhyk iko
wemiamutar wanupe kury.

¹⁰ Tupàn Hekwe ukwaw kar a'e ma'e ikwaw pyr 'ym zanewe a'e. Tekwe Puràg a'e, ukwaw katu ma'e paw rupi a'e. Te Tupàn hemiapo putar haw ikwaw pyr 'ym ukwaw a'e. ¹¹ Teko hekwe a'e wà, ukwaw uzar a'e wà. Nezewegatete Tupàn Hekwe a'e no, a'e zutyka'i ukwaw tuwe uzar a'e. Ukwaw Tupàn

zanneru a'e. **12** Nan kwaw tekwe ko ywy rehe har xipyhyk zane. Tupàn umur Wekwe zanewe a'e, a'e rupi ukwaw kar ma'e hemimur kwer zanewe paw rupi a'e.

13 A'e rupi nazaze'eg kwaw ma'e kwaw par ko ywy rehe har wazàwe zane. Tekwe Puràg zanemu'e amo ze'eg rehe a'e. Ximume'u a'e ze'eg amo wanupe zane, Tekwe Puràg hereko har wanupe zane. **14** Tupàn Hekwe hereko 'ymar a'e wà nehe, nupyhyk kwaw ma'e hemimur ràm a'e wà nehe. Ta'e nukwaw katu kwaw hemimur a'e wà xe. — Kwarer wazemaraz taw ài a'e, i'i hemimur pe wà. Ta'e nuwereko kwaw Tekwe Puràg upy'a pe a'e wà xe. Tekwe Puràg zutyka'i upuner uze'eg ikwaw kar haw rehe teko wanupe a'e. **15** Tekwe Puràg hereko har ukwaw katu ma'e a'e wà. — Ko ma'e ikatu a'e, kwez ma'e na'ikatu kwaw a'e, upuner u'e haw rehe wà. Tekwe Puràg hereko 'ymar nukwaw kwaw agwer ma'e a'e wà. A'e rupi, tuwe nuze'eg zemuteahy kwaw Tekwe Puràg hereko har wanehe wà nehe. Ta'e nukwaw kwaw Tekwe Puràg hemiapo putar haw a'e wà xe. **16** Nezewe i'i Tupàn ze'eg kwehe arer a'e. — Mo ukwaw Tupàn ima'enukwaw paw a'e wà. Mo upuner hemiapo ràm imume'u haw rehe izupe a'e wà nehe, i'i ze'eg kwehe arer. Xo zanema'enukwaw paw zo nuzawy kwaw Zanneruwihawete ima'enukwaw paw zane.

Tupàn pe uma'ereko ma'e romo uruiko ure

3 ¹Amume'u amo ma'e Tekwe Puràg hereko har wanupe ihe. Amume'u amo ae ma'e hereko 'ymar wanupe no. Peme heze'eg mehe ma'e hereko 'ymar ài peiko ihewe. Peiko kwarera'i ài ta'e na'ikàg kwaw pezeruzar haw xe. Perekò zepe Tekwe Puràg, naperuzar katu kwaw a'e 'ar mehe. **2** Kuzà a'e, aze imemyr pixika'i a'e, nomono kwaw temi'ute izupe. Nomono kwaw ma'ero'o kwer izupe. Nu'u kar kwaw tyràm izupe. Umukamu a'e. Nezewegatete pe no. Namume'u kwaw ze'eg zawaiw katu ma'e peme ihe. Ta'e napekwaw katu kwaw pe xe. Ze'eg zawaiw katu 'ym ma'e zutyka'i amume'u

peme. Te ko 'ar rehe napepuner kwaw henu katu haw rehe. **3** Ta'e peiko ko ywy rehe har ài pe rihi xe. (Ta'e napeiko kwaw Tupàn heruzar katu har romo pe rihi xe.) Pezeàmàtyry'ym peiko. Amo pepyr har oho amo ze'eg rupi wà. Amogwer oho amo ae ze'eg rupi wà. Pezemuza'aza'ak peiko pezewizewi. Penewyrowyroahy pezehezehe no. A'e rupi peiko ywy rehe har wazàwe. (Napeiko kwaw ywate oho ma'e ràm wazàwe.) Peiko amogwer ikatu 'ym ma'e iapo har wazàwe. **4** — Aha Pawru ze'eg rupi ihe, i'i amo. — Aha Apor ze'eg rupi ihe, i'i amo no. Ywy rehe har wazàwe peiko. Tupàn kwaw 'ymar wazàwe peiko.

5 Apor a'e, ihe Pawru ihe no, Tupàn hemiruze'eg romo uruiko ure. Urumume'u ize'eg peme ure, hehe pemuzeruzar kar pà. Uruma'ereko uruiko Zanezar hemimutar rupi ure, hemiapo putar haw iapo pà ure. Uzapo kar ma'e ihewe a'e. Azapo a'e ma'e ihe. Uzapo kar amo ae ma'e Apor pe a'e. Apor uzapo a'e ma'e a'e no. **6** Amo teko uzapo ko. Amo ae teko utym ma'èà'yz. Ni amo teko numuezuz kar kwaw itym pyrer wà. Tupàn umuezuz kar a'e. Nezewegatete ure no. Ihe ràgypy amume'u Tupàn ze'eg peme. Aiko ko iapo har ài ihe. A'e re Apor umume'u wi peme a'e no. Ma'e tymar ài hekon a'e. Ma'enugar wiko pezar romo a'e. Ihe naiko kwaw pezar romo ihe. Apor nuiko kwaw pezar romo a'e. Tupàn pezar romo hekon a'e, ta'e a'e zutyka'i pepyro tatahu wi a'e xe, ta'e a'e zutyka'i pemuigo kar putar uzepeyr tuweharupi a'e nehe xe. **7** Pezekaiw zo ko iapo arer rehe nehe, ta'e nuiko kwaw ma'e imuezuz kar har romo a'e xe. Pezekaiw zo ma'e tymar rehe nehe, ta'e a'e rupi katete a'e no xe. Xo Tupàn wiko ma'e imuezuz kar har romo a'e. **8** Ko iapo har uma'ereko a'e. Ma'e tymar uma'ereko a'e no. Zuawygatu a'e wà. Tupàn umekuzar putar wanemiapo kwer pitàitàigatu a'e nehe. **9** Ure ko pe uma'ereko ma'e ài uruiko ure. Pe ko ài peiko pe. Urumume'u Tupàn ze'eg peme. Peiko Tupàn hàpuzuhu ài no. **10** Ihe tàpuz iapo har ài aiko ihe. Pe tàpuz ài peiko pe. Amono ita tàpuz iwiy pe ihe. Amo awa uzapo

tàpuz ita 'aromo a'e. Tuwe tàpuz iapo har uma'ereko katu iapo mehe a'e wà nehe, tuwe tàpuz ikatu nehe. **11** Ta'e Tupàn a'e xe, umuigo kar Zezuz Zaneruwihawete ita tàpuz iwy pe har romo a'e xe. Naheta kwaw amo. Aze mo heta amo ita, a'e mehe mo Tupàn nuiko iwer mo izar romo a'e. **12** Amo tàpuz iapo har a'e wà, werur ita hekuzar katu ma'e a'e wà, tàpuz ikàg ma'e romo iapo pà a'e wà. Amo ae tàpuz iapo har a'e wà, wywra tàtà 'ym ma'e werur a'e wà, tàpuz ikatu 'ym ma'e iapo pà a'e wà. **13** Kupi'i umuaiw putar wywra tàtà 'ym ma'e nehe. Nezewegatete Zaneruwihawete tur mehe wà nehe, wexak putar teko wanemiapo kwer a'e nehe. Ka'a kyr ukaz paw a'e. Ita nukaz kwaw a'e. Nezewegatete tur mehe Zezuz wiko putar tata ài nehe. Aze zaneremiapo kwer iaiw nehe, ukwaw putar iaiw paw nehe. Aze ikatu nehe, ukwaw putar ikatu haw nehe no. **14** Aze teko hemiapo kwer ikatu Zaneruwihawete pe nehe, umekuzar putar izupe nehe. **15** Aze na'ikatu kwaw izupe nehe, numekuzar kwaw nehe. Tupàn nuzepyk kwaw iapo arer rehe nehe, ta'e uzeruzar ma'e romo hekon a'e xe. Iapo arer uzemumikahy putar wemiapo kwer rehe nehe. **16** Tupàn hàpuzuhu ài peiko. Pekwaw katu nezewe haw. Tupàn Hekwe wiko tuwe pepy'a pe a'e. **17** Aze teko uzapo kar ikatu 'ym ma'e Tupàn hàpuzuhu zàwenugar wanupe nehe, Tupàn uzepyk putar hehe nehe, ta'e Tupàn omonokatu wàpuzuhu zàwenugar uzeupe a'e wà xe, wamunyrk kar pà ikatu 'ym ma'e wi a'e wà xe. Peiko tàpuzuhu ài pe.

18 Aze amo pepyr har i'i nezewe uzeupe a'e. — Kwa, ma'e kwaw katu har romo aiko ihe, ko 'ar rehe har wanuwi ihe, aze i'i uzeupe nehe, tuwe rihi. — Ma'e kwaw 'ymar romo aiko ihe, tuwe i'i nehe. Xo a'e mehe zo wiko putar tuwe ma'e kwaw par romo nehe. **19** — Ma'e kwaw par romo hekon a'e, i'i teko amo awa pe wà. — Ma'e kwaw 'ymar romo hekon a'e, i'i Tupàn a'e awa pe a'e. Nezewe i'i Tupàn ze'eg kwehe arer a'e. — Akwaw katu ma'e ihe, i'i putar amo awa wà nehe. Tupàn

uzuka putar a'e awa a'e wà nehe. A'e mehe nuiko kwaw ma'e kwaw par romo wà nehe. **20** I'i amo ze'eg imuapyk pyrer a'e. — Tupàn ukwaw ma'e kwaw par wama'enukwaw paw a'e. Na'ikatu kwaw izupe. Wama'enukwaw paw nuzawy kwaw ma'e heityk pyrer izupe. **21** A'e rupi, tuwe teko nuz'e'egatu kwaw teko wanemiapo kwer rehe wà nehe. Ta'e nuzawy kwaw ma'e heityk pyrer paw rupi a'e xe. Pereko ma'e paw rupi pe. Peiko putar ma'e paw wazar romo nehe. **22** Herereko pe. Pereko Apor no, pereko Pet no, pereko ko ywy no, peiko tuwe pe. Pereko putar ma'e pemàno mehe nehe no. Pereko ma'e ko 'ar rehe har. Amo 'ar mehe pereko putar ma'e nehe no. Peiko a'e ma'e paw wazar romo kury. Peiko putar ma'e paw wazar romo nehe. **23** Zaneruwihawete a'e no, penereko har romo hekon a'e no, pezar romo hekon a'e no. Tupàn a'e no, Zaneruwihawete hereko har romo hekon a'e no, izar romo hekon a'e no.

Uze'eg Zezuz hemimono karer wanehe a'e kury

4 ¹Ure uruiko Zaneruwihawete pe uma'ereko ma'e romo ure. Uruzapo kar Tupàn hemiapo putar haw ikwaw pyr 'ym uruiko purupe. Uruiko hemiruze'eg waneruze'egar romo. A'e rupi pezeruze'egatu urerehe nehe. **2** Aze uma'ereko ma'e uma'ereko katu uzar pe nehe, — Nekatuahy ihewe, i'i putar izar izupe nehe. Tuwe Zanezar uze'eg nezewe urewe nehe. **3** Aze peze'egatu herehe nehe, nazekaiw katu kwaw peze'eg rehe nehe. Aze wyzài teko uze'eg hema'ereko haw rehe nehe, nazekaiw katu kwaw waze'eg rehe nehe. Naze'eg kwaw hema'ereko haw rehe ihe. **4** Ama'ereko katu hezar pe. Akwaw hema'ereko katu haw. Teko nuzekaiw kwaw hema'enukwaw paw rehe wà. Hezar a'e, xo a'e zo umume'u putar hema'ereko haw ikatu haw nehe. Aze ikatu izupe nehe, umume'u putar ikatu haw ihewe nehe. Aze na'ikatu kwaw nehe, umume'u putar ikatu 'ymaw ihewe nehe no. Heremiapo kwer heremimume'u kwer ikatu ihewe. Aze ru'u ikatu Zanezar pe no. Heruwà. Xo a'e zo ukwaw a'e. **5** A'e rupi pe

no. Ko 'ar rehe nehe, pemume'u zo teko wanemiapo kwer nehe. Amo 'ar mehe Zanezar ur putar a'e nehe. Umume'u putar wanemiapo kwer a'e 'ar mehe nehe. Umume'u putar wanemiapo kwer ikwaw pyr 'ym nehe, amogwer teko nà'nàn nehe. Teko ipurapo wer ikatu 'ym ma'e rehe a'e wà. Numume'u kwaw wemiapo putar haw amo wanupe. Zanezar umume'u putar a'e ma'e amogwer wanupe nehe. A'e 'ar mehe Tupàn umekuzar putar teko wanemiapo kwer a'e nehe. Aze amo hemiapo kwer ikatu nehe, Tupàn uze'egatu putar hehe nehe.

6 A'e rupi aze'eg peme Apor rehe ihe, aze'eg hezehe ihe no. A'e rupi pekaw putar Tupàn ze'eg pape rehe imuapyk pyrer heruzar haw nehe. Aze amo teko uze'egatu amo rehe nehe, aze uze'eg zemuteahy amo ae rehe nehe, na'ikatu kwaw a'e teko Tupàn pe nehe. **7** — Peiko wera'u amo wanuwi, ni'i kwaw Tupàn peme. Tupàn umur pema'e peme paw rupi a'e. Mâràzàwe tuwe peiko wiko wera'u ma'e romo. Napeiko kwaw ikàg wera'u ma'e romo pekàgaw rupi. Tupàn umur ukàgaw peme. Xo a'e mehe zo peiko ikàg ma'e romo.

8 — Uruiko tuwihaw romo ure, peze mua'u ihewe. Uruiko hemetarer katu ma'e romo ure, peze mua'u ihewe. Aze mo nezewe, ikatu mo urewe. A'e mehe mo uruiko tuwihaw hemetarer katu ma'e romo ure no, peinuromo ure no. (Pawru uze'eg uryw ahyahe wanehe.)

9 Ure Zaneruwihawete hemimono karer ure. Tupàn uremuigo kar ma'e hereko 'ymar romo a'e. Ureapo hemetarer 'ym ma'e romo. Tuwihaw urezuka kar taw mytepe wà, teko wanuwa rupi wà. A'e rupi teko paw rupi wà, Tupàn heko haw pe har wà no, urerexak waiko uremàno mehe wà. (Uze'eg urywahy wi wanehe.) **10** Uruiko he'o ma'e ài Zaneruwihawete rehe ze'eg imume'u pà ure. Pe ma'e kwaw par ài peiko pe, Zaneruwihawete inuromo pe. Na'urekàg kwaw ure, xo pe zo pekàg pe. Teko uze'eg zemuteahy urerehe wà. Uze'egatu penehe wà. **11** te ko 'ar rehe kury, urema'uhez, ureiwez no. Izemàner urekamir. Tuwihaw urepetepetek kar wà. Uruata e oroho wyzài taw pe, wyzài ywy rehe. A'e re uruata e

oroho amo ae taw pe amo ae ywy rehe no. **12** Uruma'ereko katu urema'e ureremi'u imekuzar pà ure. Aze teko uze'eg zemuteahy urerehe wà, — Tuwe Zurupari uzapo iaiw ma'e peme nehe, aze i'i urewe wà, uruze'egatu wanupe ure. — Tuwe Tupàn uzapo ikatu ma'e peme nehe, uru'e wanupe. Aze amo ureàmàtry'ym wà nehe, nurupytu'u kwaw uruzeruzar ire ure nehe. **13** Urewe waze'eg zemuteahy mehe uruze'egatu wanupe. Uruiko teko ko ywy rehe har wanemityk kwer ài ure. Te ko 'ar rehe kury, — Hemetarer pixik 'ym ma'e romo peiko, i'i urewe wà. — Iaiw ma'e romo peiko, i'i urewe wà.

14 Namume'u kwaw ko ma'e peme pemumaranugar kar pà ihe. Peiko hepurumuzàmuzàg ài, a'e rupi hepurumu'e wer penehe. **15** Heta tetea'u pemu'e har wà, heta tetea'u Zaneruwihawete inuromo peneko haw imume'u har wà. Pitài zo penu. Zaneruwihawete Zezuz inuromo peneko haw rehe aiko penu ài ihe, ta'e amume'u Tupàn ze'eg puràg peme ihe xe, izypy mehe ihe xe. **16** A'e rupi, — Peiko ihe ài pe nehe ty wà, ma'e iapo pà tuweharupi ihe ài nehe ty wà, a'e peme kury. **17** A'e rupi amono kar putar Ximot pepyr ihe nehe kury. Hera'yr ài hekon Zanezar inuromo a'e. Weruzar tuwe Tupàn ze'eg oho iko iawy 'ym pà a'e. Heremiamutar katu romo hekon no. Zaiko wiwi ipyahu ma'e ài Zaneruwihawete Zezuz inuromo zane. Amume'u inuromo zanereko haw aha iteko ihe, zemono'ogaw nà'nàn ihe, uzeruzar ma'e nà'nàn ihe. Ximot umume'u wi putar oho peme a'e nehe no.

18 — Aiko wera'u amogwer wanuwi ihe, i'i amo pepyr har wà. — Kwa, Pawru nuzewyr pixik kwaw xe zanepyr a'e nehe, i'i mua'u peme wà. **19** Aze Tupàn uputar nehe, na'jàrew kwaw heho àwàm pepyr nehe. A'e 'ar mehe aexak putar a'e teko ihe wà nehe. Akwaw waze'eg awer. Xixak wanemiapo rà'm nehe. **20** Aze teko wiko Tupàn hemiruze'eg romo wà nehe, Tupàn umur putar ukàgaw wanupe nehe. A'e mehe xixak putar Tupàn ikàgaw nehe, aze a'e teko uzapo ma'e a'e wà nehe. A'e mehe xikwaw putar hemiruze'eg romo

waneko haw nehe. Aze nuiko kwaw hemiruze'eg romo nehe, xixak putar hemiruze'eg romo waneko 'ymaw nehe. **21** Aze pezyprog Tupàn ze'eg heruzar pà nehe, a'e mehe aze'egatu putar peme nehe, pepyr hehem ire nehe. Aze napezyprog kwaw nehe, aze'eg ahyahy putar peme nehe, pepyr hehem ire nehe. Xo pe zo pekwaw.

— **Hemaranugar pewi, i'i wanupe a'e kury**

5 ¹ Aenu amo peneha ze'egaw iaiwahy ma'e ihe. Pezapo ikatu 'ym ma'e peiko. Penemiapo kwer iaiw wera'u uzeruzar 'ym ma'e wanemiapo kwer wi. Hemaranugar haw uhua'u ihe. Amo pepyr har a'e, uker oho iko uhyagaw puhe a'e. **2** — Urukaw wera'u Tupàn ze'eg amogwer wanuwi, peze peiko tuweharupi. Mâràzawe tuwe peiko nezewe. Tuwe pezemumikahy pamaranugar haw rehe nehe. Pemono kar a'e awa pezewi nehe, pezemono'ogaw wi nehe.

3-4 Ihe ihe kury, aiko multe pewi kury. Hereko wer pepyr. Pepyr hereko wer haw nuzawy kwaw pepyr hereko haw. Aze mo aiko pepyr, apomono'og mo ihe, a'e awa hemiapo kwer ikatu 'ym ma'e imume'u pà mo penuwa rupi ihe. Amono kar mo pezemono'ogaw wi ihe. Azeharomote pepyr hereko wer haw nuzawy kwaw pepyr hereko haw ihewe, a'e rupi Zezuz Zanezar her rehe amume'u a'e awa hemiapo ikatu 'ym ma'e peme kury. A'e rupi pezemono'og mehe nehe, — Pawru xe hekon a'e, peze pezeupeupe nehe. Zezuz Zanezar ikàgaw rupi **5** pemono a'e awa Zurupari pe nehe. Tuwe Zurupari uzuka hetekwer nehe. A'e rupi Tupàn upyro putar hekwe Zanezar tur mehe nehe.

6 — Uruiko wera'u amogwer wanuwi ure, peze amogwer wanupe. A'e rupi napekatu kwaw Tupàn pe. Ipira pyhykar a'e, ximo pixika'i omono 'y inuromo. Uzuka ipira paw rupi wà. Nezewegatete a'e ikatu 'ym ma'e iapo har pepyr har a'e no, pitài zo a'e, umuaiw putar pezeruzar haw paw rupi a'e nehe. Umumaw putar Zezuz ze'eg rupi peneko haw paw rupi a'e nehe no. **7** Pemono kar pezewi nehe ty wà. Zaneruwihawete pepyro ikatu

'ym ma'e wi a'e. Zutew a'e wà, uzuka weimaw àràpuhàràna'yr kwarahy nànan a'e wà, ikatu 'ym ma'e wemiapo kwer hekuzaromo a'e wà, Tupàn huwa rupi a'e wà. Zaneruwihawete umàno zanerekuzaromo Aràpuhàràn ài a'e. **8** Aze ximono tyy'ak imuapiruru kar haw tyy'ak inuromo nehe, iapiruru putar paw rupi nehe. Nezewegatete aze amo uzapo ikatu 'ym ma'e tuweharupi uzeruzar ma'e wainuromo wà nehe, a'e uzeruzar ma'e uzypyrog putar ikatu 'ym ma'e iapo pà a'e wà nehe no. Pemono kar ikatu 'ym ma'e iapo har pezemono'ogaw wi nehe. Peho ze'eg azeharomote har rupi nehe. Pepurapo wer ikatuhay ma'e rehe nehe. Pezapo peho peiko nehe.

9 Hepape inugwer rehe heze'eg ikaikair mehe nezewe aze'eg peme. — Aze teko uker oho wemireko 'ym puhe nehe, umen 'ym puhe nehe, pemono kar a'e teko pezemono'ogaw wi nehe. Peho zo hàpuz me nehe. Pemuike kar zo penàpuz me nehe, a'e peme. **10** Naze'eg kwaw Tupàn kwaw 'ymar wanehe a'e pape ipy rehe ihe. Tupàn kwaw 'ymar uputar ma'e tetea'u a'e wà. Imunar ma'e rehe wà no. Umuwete Tupàn a'ua'u wà no. — Peiko muitea'u wanuwi nehe, na'e kwaw peme. Aze mo aze'eg nezewe, a'e mehe mo napepuner iwer mo ko ywy rehe peneko haw rehe. Ta'e heta tetea'u ikatu 'ym ma'e iapo har ko ywy rehe a'e wà xe. Tupàn kwaw 'ymar paw uzapo agwer ma'e a'e wà. **11** Xo uzeruzar mua'u ma'e wanehe zo aze'eg peme ihe. — Aiko neryky'yr romo Zaneruwihawete inuromo ihe, aze i'i amo peme a'e nehe, aze uzapo agwer iaiw ma'e a'e nehe, petyryk izuwi nehe, a'e peme, heze'eg imuapyk pà pape rehe. — Aze uker oho wemireko 'ym puhe nehe, aze temetarer tetea'u ipyhykaw rehe zutyka'i ima'enukwaw nehe, aze umuwete Tupàn a'ua'u nehe, aze uze'eg zemueteahy amo rehe nehe, aze uka'u tetea'u nehe, aze imunar ma'e rehe nehe, aze uzapo wyzài agwer ma'e nehe, petyryk izuwi nehe, ta'e uzeruzar mua'u ma'e romo hekon a'e xe. Nuiko kwaw uzeruzarete ma'e romo a'e. Pemuike kar zo pezemono'ogaw pe nehe. Pemai'u kar zo hàpuz me nehe. Pemumai'u kar zo penàpuz me nehe no, a'e peme.

12-13 Pezekaiw zo uzeruzar 'ym ma'e wanemiapo kwer rehe nehe. Pemume'u zo wanemiapo kwer ikatu 'ym ma'e nehe. Tupàn umume'u putar wanemiapo kwer ikatu 'ym ma'e teko wanuwa rupi nehe, wanehe uzepek àwàm imume'u pà amo 'ar mehe nehe. Xo uzeruzar ma'e wanehe pezekaiw nehe. Aze amo uzapo ikatu 'ym ma'e nehe, pemume'u hemiapo kwer izupe nehe. Pemono kar pezemono'ogaw wi nehe. Nezewe i'i Tupàn ze'eg pape rehe imuapyk pyrer a'e. — Pemuhem kar ikatu 'ym ma'e iapo har pezemono'ogaw wi nehe.

— *Peraha zo penywyr tuwihaw uzeruzar 'ym ma'e huwa rupi nehe, i'i wanupe a'e kury*

6 ¹ Aze amo uzeruzar ma'e uzàmàtyry'ym amo ae uzeruzar ma'e a'e nehe, tuwe noho kwaw tuwihaw uzeruzar 'ym ma'e huwa rupi a'e wà nehe. Tuwe nuzeruze'eg kar kwaw izupe wà nehe. Na'ikatu pixik kwaw nezewe haw. Tuwe oho tuwihaw uzeruzar ma'e huwa rupi wà nehe. ² Amo 'ar mehe Tupàn hemiruze'eg weruze'eg putar teko paw rupi a'e wà nehe. Aipo napekwaw kwaw waneruze'eg àwàm. Amo 'ar mehe peruze'eg putar ywy rehe har paw rupi pe wà nehe. Aipo napepuner kwaw penywyr waneruze'egaw rehe ma'e pixika'i ma'e iapo kar pà wanupe. ³ Amo 'ar mehe peruze'eg putar Tupàn heko haw pe har pe wà nehe no. Aipo napepuner kwaw ma'e ko ywy rehe har imume'u katu haw rehe. ⁴ Aze pezeàmàtyry'ym nehe, peho zo tuwihaw uzeruzar 'ym ma'e huwa rupi nehe. Peho zo pezemono'ogaw pe oho 'ym ma'e huwa rupi nehe. ⁵ Pemanarugar nehe. Aipo naheta kwaw ma'e kwaw par pepyr a'e wà. Aipo naheta kwaw peneruze'egar pepyr a'e wà.

⁶ — Mokož uzeruzar ma'e pepyr har a'e wà, uzeàmàtyry'ym a'e wà. A'e re oho pureruze'eg ma'e uzeruzar 'ym ma'e huwa rupi uzeruze'eg kar pà izupe wà. Amo umume'u waho awer ihewe wà. Hemaranugar uhua'u pewi henu mehe. Nezewe haw na'ikatu pixik kwaw ihewe.

⁷ Pezeàmàtyry'ym peiko. A'e re peho pureruze'eg ma'e uzeruzar 'ym ma'e huwa rupi. Nezewe mehe naperuzar kwaw Tupàn ze'eg. Na'ikatu pixik kwaw nezewe haw izupe. Aze uzeruzar ma'e uzapo ikatu 'ym ma'e peme nehe, tuwe uzapo nehe. Aze imunar pema'e rehe nehe, tuwe imunar hehe nehe. Na'ikatu pixik kwaw peho haw uzeruzar 'ym ma'e huwa rupi pezeàmàtyry'ymaw rehe. ⁸ Pezapo ikatu 'ym ma'e peiko pezeupeupe tuweharupi. Pemunar te penywyr ma'e rehe. Māràzàwe tuwe napemaranugar kwaw. ⁹ Ikatu 'ym ma'e tetea'u iapo har a'e wà nehe, noho kwaw Tupàn pyr a'e wà nehe. Peinu katu ko ze'eg nehe. Tuwe teko nahemu'em kwaw ko ma'e rehe peme nehe. Teko wemireko 'ym puhe uker ma'e wà nehe, tupàn a'ua'u wamuwete katu har a'e wà nehe no, umen 'ym puhe uker ma'e a'e wà nehe no, awa amo awa puhe oho ma'e a'e wà nehe no, kuzà amo kuzà puhe oho ma'e a'e wà nehe no, ¹⁰ ma'e rehe imunar ma'e a'e wà nehe no, ma'e tetea'u iputar har a'e wà nehe no, uka'u tetea'u ma'e a'e wà nehe no, amo rehe uze'eg zemuteahy ma'e a'e wà nehe no, tuwihaw ze'eg rupi oho 'ym ma'e a'e wà nehe no, a'e paw noho kwaw Tupàn pyr a'e wà nehe. Nuiko pixik kwaw ipyr wà nehe. Nuiko pixik kwaw hemiruze'eg romo wà nehe. ¹¹ Amo pepyr har a'e wà, agwer ikatu 'ym ma'e uzapo a'e mehe wà. Tupàn pemukatu ikatu 'ym ma'e penemiapo kwer wi a'e. Pezemonokatu Tupàn pe nehe kury, ikatu 'ym ma'e iapo re pepytu'u pà nehe kury. Tupàn pemuawzyze a'e, Zezuz Zaneruwihawete Zanezar imàno awer rehe a'e, Wekwe Puràg ikàgaw rupi a'e.

Zaiko pitài romo Zaneruwihawete inuromo zane

¹² Amo i'i waiko wà. — Wyzài ma'e azapo putar ihe nehe, ta'e Tupàn umunàn putar a'e ikatu 'ym ma'e ihewi a'e nehe, i'i mua'u waiko wà. Nan kwaw pa. Aze pezapo ikatu 'ym ma'e nehe, na'ikatu kwaw peme nehe, ni amo wanupe nehe. Aze ikatu 'ym ma'e azapo nehe, a'e ma'e wiko putar hezar ài nehe. A'e rupi nazapo kwaw nehe. ¹³ Amo i'i putar nehe.

— Aze hema'uhez nehe, amai'u putar nehe, aze heho wer kuzà wyzài puhe nehe, aha putar ipuhe nehe, ta'e aputar nezewe haw ihe xe, ta'e ikatuahy ihewe xe, i'i uzeupe. Azecharomoete a'e peme nehe. Zanezar umumaw putar zaneretekwer a'e nehe. Nazaneapo kwaw agwer ikatu 'ym ma'e iapo kar pà zanewe. Uzeupe zaneapo. Zanezar romo hekon a'e. **14** Tupàn umugweraw kar Zanezar imàno re a'e. Zanezagweraw kar putar nehe no, ukàgaw rupi nehe no.

15 Penetekwer a'e wà, Zaneruwihawete zywa ài wanekon a'e wà, hetymà ài wanekon a'e wà no. Nezewe i'i Tupàn ze'eg. — Awa a'e, kuzà a'e no, mokoz teko romo wanekon a'e wà. Uzereko mehe pitài teko romo uzeapo a'e wà. **16** Aze uzeruzar ma'e oho kuzà wyzài puhe nehe, pitài teko romo hekon putar inuromo nehe. Aze awa uzeruzar ma'e oho kuzà wyzài puhe nehe, weraha putar Zaneruwihawete a'e kuzà pe nehe. Umupitài kar a'e wà, ta'e a'e uzeruzar ma'e Zaneruwihawete hetekwer ipehegwer romo hekon a'e xe. Na'ikatu pixik kwaw nezewe haw. Iaiw Tupàn pe. **17** Aze teko wereko Zanezar nehe, a'e mehe Zaneruwihawete umur putar Wekwe izupe. Pitài teko ài wanekon putar inuromo a'e wà nehe.

18 Petyryk agwer ikatu 'ym ma'e wi nehe. Aze teko uzapo amo ae ikatu 'ym ma'e nehe, nuzapo kwaw ikatu 'ym ma'e wetekwer pe nehe. Aze oho wemireko 'ym puhe nehe, uzapo tuwe ikatu 'ym ma'e wetekwer pe nehe. **19** Penetekwer Tupàn hàpuzuhu ài wanekon a'e wà. Pepy'a Tupàn hàpuz romo wanekon a'e wà, ta'e Tupàn umur e Wekwe pepy'a pe a'e xe. Napeiko kwaw pezar romo. Tupàn pezar romo hekon a'e. **20** Ta'e peme'eg kar ikatu 'ym ma'e wi a'e xe, Zezuz imumàno kar pà penekuzaromo a'e xe. A'e rupi pezapo ikatuahy ma'e peho peiko nehe kury, Tupàn ikàgaw ipuràgaw hexak kar pà teko wanupe nehe kury. Pezapo zo ikatu 'ym ma'e nehe kury.

Uze'eg zereko haw rehe xe a'e kury

7 ¹ Pemume'u kar zereko haw rehe ze'egaw ihewe. A'e peme kury, — Awa wemireko

'ym puhe iho haw na'ikatu kwaw Tupàn pe a'e. **2** Teko tete'u uzapo nezewe haw a'e wà. Na'ikatu kwaw nezewe iapo haw Tupàn pe. Tuwe awa pitàitàigatu upyta wemireko wapyr a'e wà nehe. Tuwe noho kwaw amo ae kuzà pyr wà nehe. Tuwe kuzà pitàitàigatu upyta umen wapyr a'e wà nehe. Tuwe noho kwaw amo ae awa pyr wà nehe. **3** Tuwe awa oho wemirekoete puhe nehe, aze hemireko uputar nehe. Kuzà a'e nehe no, tuwe oho umen puhe a'e nehe no, aze imen uputar a'e nehe no. **4** Kuzà nuiko kwaw wetekwer izar romo. Imen izar romo hekon a'e. Awa nuiko kwaw wetekwer izar romo. Hemireko izar romo hekon a'e no. **5** — Kwa, naha kwaw nepuhe nehe, peze zo pemen wanupe nehe, penemireko wanupe nehe. — Tuwe ximumaw amo 'ar zanepytu'u pà nehe kury, Tupàn pe zaneze'eg pà nehe kury, aze awa i'i wemireko pe nehe, aze — He'e, i'i hemireko umen pe nehe, a'e mehe ikatu wapytu'u haw nehe. Na'jàrew kwaw uzewyr wi uzeupeupe wà nehe. Aze mo nan kwaw nezewe, a'e mehe mo Zurupari uzapo kar mo ikatu 'ym ma'e wanupe nehe. Aze ru'u oho mo amo pe wà. **6** Nazapo kar kwaw tuwe agwer ma'e peme ihe. Nan. Aze peputar nehe, pezapo nezewe nehe. **7** Naheremireko kwaw ihe. Aze awa nahemireko kwaw nehe, ikatu werà'u nezewe mehe nehe. Aze mo peiko ihe ài, a'e mehe mo pekatu werà'u mo. Tupàn umur ukàgaw teko wanupe pitàitàigatu a'e. Uzapo kar amo ma'e amo pe. Uzapo kar amo ae ma'e amo ae pe no. Aze ru'u ihewe hemiapo karer uzawy peme hemiapo karer.

8 A'e rupi aze'eg putar peme kury, hemireko 'ym ma'e wanupe kury, imen 'ym ma'e wanupe no, kuzà imen umàno ma'e kwer wanupe no. Aze pepuner hemireko 'ym ma'e romo peneko haw rehe nehe, aze pepuner imen 'ym ma'e romo peneko haw rehe nehe, a'e mehe ikatu werà'u peme nehe. Peiko ihe ài nezewe mehe nehe. **9** Aze napepuner kwaw hemireko 'ym ma'e romo imen 'ym ma'e romo peneko haw rehe nehe, a'e mehe penemireko nehe, pemen nehe. Ikatu werà'u nezewe mehe nehe. Aze awa

uputar wera'u kuzà iko nehe, aze a'e re nuwerekò kwaw nehe, na'ikatu kwaw nehe. Ta'e xo a'e ma'e rehe ima'enukwaw putar a'e nehe xe. **10** Amume'u putar Tupàn ze'eg awa hemireko ma'e wanupe ihe nehe kury, kuzà imen ma'e wanupe ihe nehe no. Tuwe wenu katu ko ze'eg wà nehe. Tuwe kuzà nupuir kwaw umen wi wà nehe. **11** Aze amo kuzà upuir umen wi nehe, tuwe na'imèn zuapyri kwaw nehe. Tuwe wiko a'e zutyka'i a'e nehe. Tuwe uzewyr umen pe nehe. Awa a'e no, tuwe nupuir kwaw wemireko wi nehe no.

12 Aze'eg putar amogwer wanupe ihe nehe kury. (Zanezar numume'u kar kwaw ko ze'eg ihewe a'e. Amume'u e putar wanupe nehe.) Awa uzeruzar ma'e wanupe aze'eg putar nehe kury. Aze neremireko uzeruzar 'ym ma'e romo hekon nehe, aze heko wer wiwi nepyr nehe, epuir zo izuwi nehe. **13** Aze'eg putar kuzà wanupe no. Aze nemen wiko uzeruzar 'ym ma'e romo nehe, aze heko wer wiwi nepyr nehe, epuir zo izuwi nehe. **14** Aze awa uzeruzar 'ym ma'e romo hekon a'e nehe, aze hemireko uzeruzar ma'e romo hekon a'e nehe, a'e awa ikatu putar Tupàn pe a'e nehe. A'e rupi wapurumuzàmuzàg ikatu putar Tupàn pe a'e wà nehe no. Aze kuzà uzeruzar 'ym ma'e romo hekon a'e nehe, aze imen uzeruzar ma'e romo hekon a'e nehe, a'e rupi katete nehe no. Aze mo na'ikatu iwer Tupàn pe wà, a'e mehe mo wapurumuzàmuzàg wiko mo uzeruzar 'ym ma'e wapurumuzàmuzàg wazàwe a'e wà. **15** Aze awa uzeruzar 'ym ma'e romo hekon a'e nehe, aze amo 'ar mehe hemireko uzeruzar Zezuz rehe a'e nehe, aze a'e awa ipuir wer izuwi nehe, tuwe ipuir nehe. A'e kuzà upuner umen wi haw rehe a'e nehe, aze imen wi wer a'e nehe. Kuzà uzeruzar 'ym ma'e a'e no, aze amo 'ar mehe imen uzeruzar Zezuz rehe a'e nehe, a'e rupi katete nehe no. A'e awa upuner wemireko wi haw rehe a'e nehe, aze hemireko wi wer a'e nehe. Ta'e Tupàn penenoz puràmätyry'ym 'ymaw rehe pemuigo kar pà a'e xe. **16** Kuzà uzeruzar ma'e a'e nehe, aze upyta umen pyr a'e nehe, aze uzapo ikatu ma'e izupe tuweharupi a'e nehe, uzeruzar putar ru'u a'e

nehe no. Awa uzeruzar ma'e a'e nehe no, a'e rupi katete nehe no.

Tupàn wexak uze'eg heruzar haw a'e

17 Nezewe apurumu'e aha ihe, zemono'ogaw nànan ihe. Aze Tupàn penenoz nehe, aze peiko amo ma'e romo nehe, peiko a'e ma'e romo nehe. Peiko zo amo ae ma'e ài nehe. Aze imen ma'e romo peiko nehe, peiko zo imen 'ym ma'e ài nehe. Aze hemireko ma'e romo peiko nehe, peiko zo hemireko 'ym ma'e ài nehe. Aze imen 'ym ma'e romo peiko nehe, peiko zo imen ma'e ài nehe. Aze hemireko 'ym ma'e romo peiko nehe, peiko zo hemireko ma'e ài nehe. **18** Aze Tupàn penenoz nehe, aze zutew romo peiko a'e mehe nehe, peiko zo zutew 'ym wazàwe nehe. Aze zutew 'ym romo peiko nehe, peiko zo zutew wazàwe nehe. — Amonohok kar putar hepirera'i zutew wazàwe ihe nehe, peze zo nehe. **19** Ta'e Tupàn nume'e kwaw zutew romo zanereko haw rehe a'e xe, nume'e kwaw zutew 'ym romo zanereko haw rehe a'e xe. Xo uze'eg rupi zanereko haw rehe zo ume'e. Xo uze'eg heruzar haw zo wexak. **20** Tupàn penenoz a'e. A'e mehe peiko amo ma'e romo. Peikuwe a'e ma'e romo nehe. **21** Pezeruzar zanune peiko amo pe uma'ereko e ma'e ài, peiko wiwi zo nezewe nehe. Aze pezar pemono kar uzewi nehe, a'e ma'ereko haw wi pepyro pà nehe, peho izuwi nehe. Pema'ereko pezeupe nezewe mehe nehe. **22** Zanezar nuzekaiw kwaw zanereko haw izypy mehe arer rehe a'e. Aze amo pe uma'ereko e ma'e romo zaiko nehe, aze zanezeupe uma'ereko ma'e romo zaiko nehe, zanekatu putar Tupàn pe paw rupi nehe. Zanerekwe wiko putar Zanezar hemiruze'eg romo nehe, zama'ereko putar izupe nehe. **23** Tupàn umumàno kar Zezuz penekuzaromo a'e, tatahu wi pepyro pà a'e. A'e rupi peiko zo amo ae awa hemiruze'eg romo nehe. Peiko Tupàn hemiruze'eg romo nehe. **24** Herywyr wà, hereinyr wà. Tupàn penenoz a'e, wemiruze'eg romo pemuigo kar pà a'e. Ma'e romo peiko a'e 'ar mehe. Peikuwe a'e ma'e romo nehe kury, hehe uzeruzar ma'e romo peneko mehe nehe kury.

Uze'eg hemireko 'ym ma'e wanehe, imen 'ym ma'e wanehe xe a'e kury

25 Aze'eg putar hemireko 'ym ma'e wanehe ihe nehe kury, imen 'ym ma'e wanehe ihe nehe no. Tupàn numur kwaw ko ze'eg ihewe. Hepuhareko a'e. Uze'eg imume'u har romo hemuigo kar pà a'e. A'e rupi pepuner heze'eg heruzar haw rehe nehe. A'e rupi ko heze'eg amume'u putar peme ihe nehe kury. **26** Na'ikatuahy kwaw ko ywy zanewe kury. Uzeruzar ma'e upuraraw ma'erahy waiko wà. A'e rupi awa hemireko 'ym ma'e a'e nehe, aze wikuwe nezewe a'e nehe, wemireko 'ym pà a'e nehe, heko haw ikatu wera'u putar izupe a'e nehe. **27** Aze heta hemireko izupe nehe, tuwe nupuir kwaw izuwi nehe. Aze nahemireko kwaw kury, tuwe nuekar kwaw wemireko ràm uzeupe nehe. **28** Aze hemireko nehe, nuzapo kwaw ikatu 'ym ma'e nezewe mehe nehe. Kuzà a'e no, aze imen nehe, nuzapo kwaw ikatu 'ym ma'e nezewe nehe. Xo nezewe haw zo amume'u ihe. Aze awa hemireko nehe, aze kuzà imen nehe, zawaiw katu putar waneko àwàm nehe, ko 'ar rehe nehe. A'e rupi aze nahemireko kwaw nehe, aze na'imèn kwaw nehe, ikatu wera'u wanupe nehe, ta'e uzeruzar ma'e upuraraw ma'erahy kwer waiko a'e wà xe, ko 'ar rehe a'e wà xe. A'e rupi wapurumuzàmuzàg upuraraw putar ma'erahy a'e wà nehe no xe.

29 Na'arewahy teko upuraraw putar ma'erahy kwer tetea'u a'e wà nehe. A'e rupi aze awa hemireko ma'e wiko awa hemireko 'ym ma'e ài a'e wà nehe, waneko haw ikatu wera'u wanupe nehe. **30** Aze uzai'o ma'e wiko hurywete ma'e ài wà nehe, ikatu wera'u wà nehe. Upukapuka ma'e wà, tuwe wiko uzemumikahy ma'e ài wà nehe no. Ma'e ime'eg kar har wà nehe, tuwe wiko a'e ma'e izar 'ym ài wà nehe no. **31** Ma'e ko ywy rehe har hereko har wà nehe, tuwe wiko hereko 'ymar ài wà nehe. Ta'e na'arewahy ko ywy uzeapo putar amo ae ma'e romo a'e nehe xe.

32 Aze napema'enukwaw kwaw penemi'u ràm rehe tuweharupi nehe, pema'e ràm rehe nehe no, ma'erahy ràm rehe nehe no, ikatu wera'u ihewe nezewe mehe nehe. Aze awa

nahemireko kwaw nehe, ima'enukwaw putar Zanezar pe uma'ereko haw rehe nehe. Ta'e ipurapo wer tuwe hemiapo putar haw rehe xe, imurywete kar pà xe. **33** Hemireko ma'e a'e, ima'enukwaw ma'e ko ywy rehe har rehe a'e, wemi'u ràm rehe uma'e ràm rehe a'e. Ta'e ipurumurywete kar wer wemireko rehe a'e xe. **34** A'e rupi heko haw zawaiw katu putar izupe nehe. Aipo Tupàn hemiapo putar haw uzapo putar nehe. Aipo wemireko hemiapo putar haw uzapo putar nehe. Kuzà imen 'ym ma'e a'e, kuzà imen umàno ma'e kwer a'e no, uzapo Zanezar pe uma'ereko haw waiko a'e wà, ta'e uzemone izupe a'e wà xe, wetekwer imonokatu pà izupe a'e wà xe, wekwe imonokatu pà izupe a'e wà no xe. Kuzà imen ma'e a'e, ima'enukwaw ma'e ko ywy rehe har rehe a'e, ta'e ipurumurywete kar wer umen rehe a'e xe.

35 Aze'eg teko nezewe peme ihe, ta'e hepurupytywà wer penehe ihe xe. Nazapo kar kwaw ma'e teko peme. Aze pezapo ikatu ma'e nehe, aze pezemone tuwe Tupàn pe ima'ereko haw iapo pà izupe azeharomote nehe, a'e mehe pekatu putar ihewe nehe.

36 Aze'eg putar peme uzereko ma'e ràm wanehe kury. Awa a'e, kuzà a'e no, aze uzemume'u uzeupe wà nehe, aze a'e re nezewe i'i uzeupe wà nehe, — Zazemonokatu Tupàn pe nehe, zanezereko 'ym pà nehe, aze i'i uzeupe wà nehe, ikatu nezewe iapo haw Tupàn pe nehe. Aze a'e re nezewe i'i awa uzeupe nehe, — Kwa, na'ikatu kwaw nezewe heremiapo kwer kuzà pe pa, aze i'i uzeupe nehe, a'e mehe tuwe hemireko nehe. Aze awa uputar tetea'u a'e kuzà, aze hemireko wer tuwe nehe, a'e mehe, tuwe hemireko nehe. Nuzapo kwaw ikatu 'ym ma'e nezewe mehe nehe. **37** Aze amo awa uzemume'u amo kuzà pe nehe, aze a'e re uzemonokatu Tupàn pe nehe, wemireko zanune nehe, wemimutar rupi tuwe nehe, aze a'e ae ukwaw tuwe wemimutar nehe, a'e mehe ikatu wera'u hemireko 'ymaw nehe. **38** Nezewe a'e peme kury. Aze awa wereko wemireko ràm rehe, ikatu nezewe mehe nehe. Aze nuwereko kwaw nehe, ikatu wera'u nezewe mehe nehe.

39 Kuzà a'e, aze imen wikuwe a'e rihi, nupuner kwaw umen wi haw rehe a'e nehe. Aze imen umàno nehe, upuner umen wi haw rehe nehe, aze imen ràn wiko uzeruzar ma'e romo a'e nehe. **40** Aze na'imen wi kwaw nehe, hurywete wera'u putar nehe. Ihe zutyka'i aze'eg nezewe peme. Tupàn Hekwe Puràg ru'u a'e no, hemuze'eg kar ru'u nezewe a'e no. Nakwaw katu kwaw hemuze'eg kar haw ihe.

Uze'eg temi'u tupàn a'ua'u wanupe imono pyr rehe xe a'e kury

8 **1** Aze'eg putar peme ihe nehe kury, temi'u tupàn a'ua'u pe imono pyrer rehe ihe nehe kury. Teko tetea'u omono temi'u tupàn a'ua'u wanupe a'e wà. A'e re a'e teko u'u a'e temi'u wà. Nezewe iapo mehe umuwete katu a'e tupàn a'ua'u a'e wà. — Aipo zapuner a'e temi'u i'u haw rehe zane, peze ihewe. Pepuner i'u haw rehe nehe, ta'e a'e tupàn a'ua'u nuikuwe kwaw a'e wà xe. Teko uzapo a'e tupàn a'ua'u wà. — Hekàg tuwe ihe, peze zo nehe. Ta'e Tupàn pepyro tatahu wi a'e xe. Aze zazeruzar zanepuhareko har rehe nehe, Tupàn rehe nehe, aze zazeamutamutar katu nehe, zaiko putar ikàg ma'e romo nehe.

2 — Akwaw ikatu ma'e ihe, aze amo i'i nehe, nuiko kwaw ma'e kwaw katu har romo a'e nehe. **3** Aze teko uzamutar Tupàn a'e wà nehe, Tupàn umuawyze katu putar a'e teko uzeupe a'e wà nehe. Umuigo kar putar a'e teko wemiruze'eg romo wà nehe.

4 A'e rupi aze'eg putar peme temi'u rehe ihe kury, a'e temi'u tupàn a'ua'u wanupe imono pyrer rehe ihe kury. Tupàn a'e, pitài zo a'e. Teko uzapo tupàn a'ua'u hagapaw a'e wà. A'e ma'e hagapaw nuikuwe kwaw a'e. Nuiko kwaw Zanezar romo. Tupàn wikuwe a'e, Zanezar romo hekon a'e. **5** Heta ru'u aipo tekwe a'e tupàn a'ua'u wanehe wà, aze ru'u ywate wanekon wà, aze ru'u ywy rehe wà. Heta tetea'u ru'u aipo wà. Heruwà. **6** Pitài zo Tupànete a'e. Zaneru romo hekon. Ma'e paw iapo har romo hekon. Zaiko hemiapo putar haw iapo pà zane. Pitài zo Zanezar a'e no. Zezuz Zaneruwihawete Zanezar romo hekon a'e. Izypy mehe Tupàn

uzapo kar ma'e paw izupe a'e. Zaiko putar tuweharupi Tupàn pyr nehe, ta'e Zezuz umàno zanerekuzaromo a'e xe.

7 Amo uzeruzar ma'e pepyr har a'e wà, nukwaw katu kwaw ma'e a'e wà. A'e rupi aze amo omono temi'u a'e tupàn a'ua'u wanupe nehe, aze a'e re ume'eg teko wanupe nehe, a'e uzeruzar ma'e ukyze putar a'e temi'u wi a'e wà nehe. Ta'e — Tupàn a'ua'u izar romo hekon a'e xe, i'i putar izupe wà nehe. Nukwaw katu kwaw Tupàn ikàgaw wà. A'e rupi — Tupàn a'ua'u pe imono pyrer romo hekon a'e, a'e rupi, aze a'u a'e ma'ero'o kwer nehe, Tupàn wikwahy putar ihewe a'e nehe, i'i izupe wà. Tupàn nuiko kwaw nezewe. **8** Aze xi'u nehe, aze naxi'u kwaw nehe, uzuawygatu Tupàn pe nehe. Aze xi'u nehe, Tupàn nuikwahy kwaw nehe. Aze naxi'u kwaw nehe, — Azapo putar ikatua'y ma'e peme i'u 'ymaw hekuzaromo nehe, ni'i kwaw Tupàn zanewe nehe.

9 Tuwe rihi, aze pe'u a'e temi'u tupàn a'ua'u pe imono pyrer nehe, **10** aze amo uzeruzar ma'e penexak i'u mehe nehe, aze ma'e kwaw katu 'ymar romo hekon nehe, na'ikatu kwaw nezewe haw nehe, — Temi'u tupàn a'ua'u pe imono pyrer i'u haw na'ikatu kwaw Tupàn pe a'e, i'i putar ru'u uzeupe nehe. U'u putar oho nehe. — Azapo ikatu 'ym ma'e Tupàn huwa rupi nezewe mehe ihe, i'i putar ru'u uzeupe nehe. Ta'e nukwaw kwaw ma'e a'e xe. **11** A'e rupi pekàgaw nuzawy kwaw Tupàn hape iawy kar har a'e teko pe nehe. Pekwaw katu Tupàn ikàgaw. A'e rupi pepuner i'u haw rehe. A'e nukwaw katu kwaw Tupàn ikàgaw a'e, a'e rupi ikatu 'ym ma'e uzapo i'u mehe. Zaneruwihawete umàno a'e teko hekuzaromo. Aipo pezawy kar putar hape izupe nehe. **12** Aze nezewe pezapo nehe, pezapo ikatu 'ym ma'e peiko amogwer uzeruzar ma'e wanupe nehe no, Zaneruwihawete pe nehe no, ta'e nukwaw kwaw temi'u imono pyrer i'u haw ikatu haw a'e wà xe. Ta'e nukwaw kwaw Tupàn ikàgaw a'e wà xe. **13** — Aze a'u ma'e nehe, aze herywyr uzapo ikatu 'ym ma'e hexak ire nehe, na'u pixik kwaw a'e temi'u ihe nehe. Ta'e nahepurawy kar wer kwaw Tupàn hape rehe izupe ihe xe.

Pawru umume'u Zezuz hemimono kar romo weko haw xe a'e kury

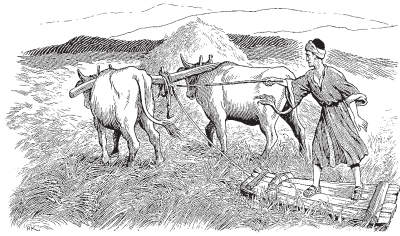
9 ¹Aipo naiko kwaw awa amo awa pe uma'ereko 'ym ma'e romo ihe. Aipo naiko kwaw Zezuz hemimono karer romo ihe. Aipo naexak kwaw Zezuz ihe. Pe peiko Zanezar pe hema'ereko awer ikwaw kar har romo pe.

2 — Pawru nuiko kwaw Zaneruwihawete hemimono karer romo a'e, i'i amo wà. Napezekaiw kwaw waze'eg rehe. Pekwaw katu Zezuz hemimono karer romo hereko haw. Zanezar inuromo peneko katu haw hexak mehe teko ukwaw hemimono karer romo hereko haw a'e wà, ta'e amume'u ze'eg puràg peme ihe xe, ta'e peata peiko a'e ze'eg rupi pe kury xe.

3 Aze heremiapo kwer na'ikatu kwaw amo wanupe nehe, aze uze'eg zemuteeahy herehe wà nehe, aze'eg putar nezewe wanupe nehe.

4 — Aiko Zezuz hemimono karer romo ihe, a'e putar wanupe. — A'e rupi apuner hema'e heremi'u henoz taw rehe peme. Nainoz kwaw ihe, a'e putar wanupe.

5 Amogwer hemimono karer a'e wà, Zezuz tywyr a'e wà no, Pet a'e no, weraha wemireko uzeupi a'e wà, taw nàn wata mehe a'e wà, Tupàn ze'eg imume'u mehe a'e wà. Aze mo heremireko, apuner mo heremireko heraha haw rehe hezeupi ihe no. **6** Ihe ihe, Nape ta'yr a'e no, uruzapo tãpuzràn oroho uruiko ure. Urume'eg ure. A'e rupi heta ureremi'u hekuzar urewe. Mâràzawe tuwe uruzapo nezewe. Amogwer Tupàn ze'eg imume'u har numa'ereko kwaw wemi'u hekuzar ipyhyk pà a'e wà. **7** Tuwihaw omono temi'u zauxiapekwer wanupe a'e. Zauxiapekwer nuzapo kwaw amo ae uma'ereko haw a'e wà, wemi'u imekuzar pà a'e wà. Ma'e tymar, u'u oko pe hezuz ma'e kwer a'e. Àràpuhàràn izar a'e, u'u ikamy kwer a'e. Ure ure no, urumume'u Tupàn ze'eg oroho uruiko purupe ure no. Mâràzawe tuwe uruzapo amo ae ma'e ureremi'u imekuzar pà ure. **8** Ihe nezewe aze'eg ihe. Tupàn ze'eg ikaikair pyrer a'e no, Moizez pe imur pyrer a'e no, nezewe i'i a'e no.

9 — Peneimaw wamuma'ereko kar mehe pezàpixi zo wazuru nehe. Tuwe umai'u nehe, ta'e uma'ereko iko peme a'e xe, i'i ze'eg kwehe arer. Aipo xo tapi'ak rehe zo uze'eg iko a'e.

10 Uze'eg uze'eg imume'u har wanehe a'e no. Ko iapo har a'e wà, ma'e tymar a'e wà no, ipo'o har a'e wà no, paw rupi u'u ma'e'a kwer a'e wà. Ta'e a'e paw uma'ereko ko pe a'e wà xe. Nuzapo kwaw amo ae uma'ereko haw wemi'u ràm hekuzar ipyhyk pà wà. **11** Ma'e tymar ài uruiko ure, ta'e urumume'u ze'eg puràg peme ure xe. Aipo napepuner kwaw temetarer imur haw rehe urewe. **12** Amogwer Zezuz hemimono kar a'e wà, wenz wemi'u ràm uma'e ràm hekuzar peme a'e wà. Mâràzawe tuwe nurupuner kwaw henoz taw rehe peme ure. Nan kwaw nezewe pa. Nurennoz pixik kwaw ure. A'e rupi teko uzeruzar katu ureze'eg henu mehe a'e wà, Zaneruwihawete rehe ze'eg puràg henu mehe a'e wà. — Kwa, ipurupyhyk wer zaneremetarer rehe a'e wà, ni'i kwaw urewe wà. **13** Aze awa uma'ereko iko Tupàn hàpuzuhu pe a'e nehe, hemiruze'eg omono putar hemi'u ràm izupe a'e wà nehe. Tupàn pe ma'ea'yr zuka har a'e wà no, izuka mehe u'u ikurer a'e wà no. **14** Nezewegatete Zanezar i'i uzeruzar ma'e wanupe a'e no. — Aze amo teko umume'u heze'eg puràg a'e wà nehe, tuwe henu har omono temi'u wanupe wà nehe, wama'e ràm wanupe wà nehe.

15 Naiko kwaw nezewe ihe. Nainoz pixik kwaw agwer ma'e peme ihe. Nan kwaw pa. Hemàno àwàm ikatu wera'u ihewe a'e, penemetarer ipyhykaw wi a'e. A'e rupi — Kwa, Pawru uze'eze'eg e iko a'e, ni'i kwaw teko a'e wà nehe. Ta'e azapo tuwe ma'e aha teko heze'eg rupi azeharomoete ihe xe. **16** Amume'u Tupàn ze'eg puràg aha teko

purupe ihe. — Aiko wera'u amogwer wanuwi, na'e kwaw nezewe mehe. Ta'e hezar umume'u kar uze'eg ihewe a'e xe. Aze mo namume'u iwer, a'e mehe mo azemumikahy mo ihe. **17** Aze mo heremimutar rupi amume'u, ainoz mo hekuzar peme. Hezar umume'u kar ihewe, a'e rupi nainoz kwaw hekuzar peme. Napuner kwaw hepytu'u haw rehe imume'u re. **18** Napyhyk kwaw temetarer. Ni temi'u, ni ma'e. Ze'eg puràg imume'u haw ikatuahy ihewe. A'e rupi nainoz kwaw hekuzar purupe. Namur kar kwaw ma'e hezeupe ze'eg puràg imume'u haw hekuzaromo.

19 Naiko kwaw amo pe uma'ereko ma'e romo. Azemuigo kar teko nànan uma'ereko ma'e ài, a'e rupi amo uzeruzar putar Zezuz rehe a'e wà nehe. **20** Zutew wanupe Tupàn ze'eg imume'u mehe, aiko zutew ài ihe, wamuzeruzar kar pà ihe. — Eruzar zutew wanàmuzgwer waze'eg nehe, ni'i kwaw Zezuz ihewe. Zutew wapyr hereko mehe aha wanàmuzgwer ze'eg rupi ihe. A'e rupi amo uzeruzar ze'eg puràg rehe a'e wà. **21** Zutew 'ym wapyr hereko mehe, naiko kwaw zutew ài. Naha kwaw zutew wanàmuzgwer ze'eg rupi a'e 'ar mehe. — Naruzar kwaw Tupàn ze'eg ihe, na'e kwaw peme. Azeharomoete aruzar Zaneruwihawete ze'eg tuweharupi ihe. **22** Ikàg 'ym ma'e wapyr hereko mehe aiko wazàwe ihe. A'e rupi amo uzeruzar putar a'e wà nehe. Aze àwàxi wyzàì teko ihe wà nehe, aiko wazàwe ihe nehe. Nezewe mehe amuzeruzar kar putar ihe wà nehe.

23 A'e ma'e paw azapo teko ihe, ta'e hepurukwaw kar wer ze'eg puràg rehe teko nànan ihe xe, ta'e hepurumuzeruzar kar wer teko tetea'u wanche ihe xe, ze'eg puràg rehe ihe xe. **24** Teko wazànw pe uzàn ma'e paw uzàn a'e wà. Pitài zo uhem iahykaw pe amogwer wanenataromo a'e, hekuzar ipyhyk pà a'e. Zane zane no, zanema'ereko haw nuzawy kwaw teko wazànw a'e. Zama'ereko tuwe Zanezar pe nehe. A'e mehe uzapo putar ikatuahy ma'e zanewe a'e nehe. **25** Uzàn ma'e a'e wà, tuweharupi uzàn oho waiko a'e wà. A'e rupi uzànw 'ar mehe upuner uzàn wera'u

haw rehe amogwer wanuwi wà, hekuzar ipyhyk pà wanuwi wà. Nahekuzar katu kwaw a'e ma'e ipyhyk pyr. Tàrityka'i na'ipuràg kwaw. Zanema'ereko haw hekuzar nupaw pixik kwaw nehe. A'e rupi zama'ereko wera'u Zezuz pe nehe. **26** Uzàn ma'e nupaw kwaw uzàn mehe wà. Nezewegatete ihe no, amume'u tuwe Tupàn ze'eg azeharomoete ihe no. **27** Tuweharupi azapo ma'e teko Tupàn hemimutar rupi ihe, hezeruze'eg pà ihe. Tuweharupi amume'u ize'eg puràg teko amogwer wanupe ihe. A'e rupi — Na'ikatu kwaw nema'ereko awer, ni'i kwaw Zanezar ihewe nehe. -Ikatuahy neremiapo kwer, i'i putar ihewe nehe.

Peiko zo zaneràmuzgwer wazàwe nehe

10 **1** Pema'enukwaw Moizez rehe. Wahaw yryhu piràg oho a'e, zaneràmuzgwer waneraha pà a'e. Numàno kwaw wà, ta'e ywàkun oho wanenataromo a'e xe. Tupàn wata oho iko a'e ywàkun pupe a'e, waneraha pà paw rupi a'e. **2** Yryhu rupi waho haw nuzawy kwaw Moizez hemiruze'eg romo wazemuzahazahak kar haw. Ywàkun haikweromo wata haw nuzawy kwaw Moizez hemiruze'eg romo waneko haw no.

3 Tupàn umur temi'u wanupe tuweharupi wata mehe a'e. **4** Wexak kar 'y wanupe tuweharupi no. Amo 'ar mehe umuhem kar Tupàn 'y ita wi a'e, wamui'u kar pà ipupe. Zaneruwihawete hekwe a'e, oho iko wanupi a'e, wapytywà pà a'e 'ar rehe a'e. Zaneruwihawete a'e ita ài hekon wanupe a'e, ta'e upytywà oho iko a'e wà xe, ikatu ma'e iapo pà wanupe a'e xe. Wapytywà awer nuzawy kwaw a'e 'y a'e. **5** Upytu'u Tupàn ze'eg heruzar ire wà. A'e rupi na'ikatu kwaw Tupàn pe wà. Xo màràmaràn zo ikatu Tupàn pe wà. A'e rupi umàno a'e pe wà. Wanetekwer uhàuhàz a'e pe wà, tàpuz heta 'ymaw pe ywyxig heta haw pe uzetyim pà wà.

6 Tuwe zazemu'e a'e ma'e rehe paw rupi zane nehe kury. A'e rupi nazanepurapo wer kwaw ikatu 'ym ma'e rehe nehe. Nazaiko kwaw zaneipy wazàwe nehe. **7** Amo umuwete katu tupàn a'ua'u a'e wà. Na'ikatu

kwaw wanemiapo kwer Tupàn pe. Tuwe naxiapo kwaw nezewe nehe. Nezewe i'i ze'eg kwehe arer. — Teko wà, ma'iu haw uhua'u ma'e uzapo a'e pe wà, tupàn ua'u henataromo wà, kàwiah'y tetea'u i'u pà wà. Upynyk oho a'e pe wà no, tupàn ua'u henataromo wà no. **8** Ikatu 'ym ma'e uzapo wà. Amo uker oho wemireko 'ym wapuhe wà, umen 'ym wapuhe wà. A'e 'ar mehe umàno teko tetea'u a'e pe wà, ikatu 'ym ma'e wemiapo kwer rehe wà. (Umàno 23.000 teko a'e pe pitài 'ar mehe wà.) Moz uxi'u teko tetea'u a'e wà. A'e rupi umàno a'e teko a'e wà. Tuwe naxiapo kwaw wanemiapo kwer zàwenugar zane nehe. **9** Amo ae 'ar mehe amo wagaw Tupàn a'e pe wà. A'e rupi Tupàn umur kar mozaiw a'e pe wanupe wà. Tuwe naxiagaw kwaw Tupàn nezewe zane nehe. **10** Amo uze'eg ahyahy Tupàn pe wà. — Nuzapo kwaw ikatu ma'e zanewe, i'i uzeupeupe wà, Tupàn rehe wà. A'e rupi Tupàn umur weko haw pe har a'e pe wapyr a'e, wazuka kar pà a'e. (— Mào haw herur har, za'e a'e Tupàn heko haw pe har pe.) Tuwe nazaze'eg kwaw nezewe Tupàn pe nehe.

11 A'e ma'e paw uzeapo a'e pe wanupe, ta'e Tupàn ipurumu'e wer zanerehe a'e xe, ikatu 'ym ma'e iapo 'ymaw rehe a'e xe. Umuapyk kar a'e ma'emume'u haw pape rehe, ikwaw kar pà zanewe. Ta'e zaiko 'ar iahykaw rehe har rehe zane kury xe. Na'jàrew kwaw Zezur tur àwàm nehe.

12 — Kwa, nazapo kwaw ikatu 'ym ma'e teko ihe pa, aze ere iko nezeupe nehe, tuwe rihi. Zawaiw katu zanereko haw. (Zurupari ipurapo wer ikatu 'ym ma'e rehe newe a'e.) Aze nanepureruzar wer kwaw Tupàn ze'eg rehe nehe, tàrityka'i erezapo putar ikatu 'ym ma'e nehe. **13** Aze zawaiw katu ikatu 'ym ma'e wi netyrykaw nehe, Tupàn nepytywà putar nehe. Teko paw wiko nezewe a'e wà. Ta'e ikatu 'ym ma'e wi watyrykaw zawaiw katu wanupe a'e xe. Nezewe uze'eg Tupàn zanewe. — Erepuer wyzài ikatu 'ym ma'e wi netyrykaw rehe nehe, ta'e urupytywàgatu putar ihe nehe xe, i'i Tupàn zanewe. Zaneptywà putar tuwe uze'eg rupi nehe.

Ikatu 'ym ma'e rehe nepurapo wer mehe, umur putar ukàgaw newe nehe. Erepuer a'e ikatu 'ym ma'e iapo re nepytu'u haw rehe nehe. **14** A'e rupi petyryk tupàn a'ua'u wamuwete haw wi nehe, hemyrypar, heremiamutar wà. **15** Ko heze'eg azeharomoete ihe. Ma'e kwaw par romo peiko. A'e rupi pekwaw heremu'em 'ymaw. **16** Zanezemono'og mehe, win i'u mehe typy'ak i'u mehe, zaze'eg Tupàn pe zane, ikatu haw imume'u pà izupe zane. Ma'ywa tykwer i'u mehe zazemono'og Zaneruwihawete hekwe inuromo, ta'e zanemuma'enukwaw huwykwer hakook awer rehe a'e xe, ikatu 'ym ma'e zaneremiapo kwer hekuzaromo hakook pyrer rehe a'e xe. Typy'ak i'u mehe zazemono'og inuromo, ta'e zanemuma'enukwaw kar hetekwer izuka pyrer rehe a'e xe, zanerekuzaromo izuka pyrer rehe no xe. **17** Teko tetea'u romo zaiko. Pitài zo typy'ak i'u pyr. A'e rupi pitài teko ài zaiko. Umàno zanerekuzaromo. Zazeruzar hehe. A'e rupi zaiko hetekwer ài.

18 Zutew a'e wà, uzuka kar ma'ea'yr Tupàn huwa rupi a'e wà, ikatu 'ym ma'e wemiapo kwer hekuzaromo a'e wà. Wazuka re teko tetea'u u'u wano'o kwer wà. I'u mehe wiko a'e ma'ea'yr zuka har ài Tupàn huwa rupi wà. **19** A'e rupi aze teko uzuka ma'ea'yr tupàn a'ua'u wanupe nehe, pe'u zo ho'o kwer nehe, ta'e a'e ma'ea'yr a'e xe, **20** tekwe Zurupari hemiruze'eg wanupe imono pyrer romo hekon a'e xe. Aze pe'u nehe, pezemono'og putar Zurupari hemiruze'eg wainuromo nehe. Pitài teko ài peiko putar wainuromo nehe. Nezewe haw na'ikatu kwaw Tupàn pe. **21** Aze ere'u ma'ywa tykwer Zanezar rehe nema'enukwaw pà nehe, aze a'e re ere'u amo ma'ywa tykwer Zurupari hemiruze'eg wanehe nema'enukwaw pà nehe, na'ikatu pixik kwaw nezewe haw Tupàn pe nehe. Aze ere'u temi'u Zanezar rehe nema'enukwaw pà nehe, aze a'e re ere'u amo temi'u Zurupari hemiruze'eg wanehe nema'enukwaw pà nehe, na'ikatu pixik kwaw nezewe haw Tupàn pe nehe. **22** Aze erezapo nezewe haw nehe, Tupàn hewyrowyroahy putar a'e nehe, wikwahy

putar a'e nehe. Nanekàg wera'u kwaw izuwi. Uzeypyk putar tuwe nerehe nehe.

**Tuwe zazeamutamutar
ma'e iapo mehe nehe**

23 — Zapuner wызàì agwer ma'e iapo haw rehe nehe, ta'e Tupàn ikàg wera'u Zurupari wi a'e xe, i'i amo ihewe wà. — Nan kwaw pa, a'e peme. Aze nepurapo wer amo ma'e rehe nehe, aze erezawy kar Tupàn hape amo wanupe nezewe mehe nehe, ezapo zo a'e ma'e nehe, a'e peme. **24** — Xo hema'e rehe azekaiw putar nehe, xo hereko haw rehe azekaiw putar ihe nehe, peze zo nehe. Pezapo ma'e amogwer uzeruzar ma'e wapytywàgatu pà nehe.

25 Aze nepurume'eg kar wer ma'e ro'o kwer rehe nehe, eho ma'eme'egaw pe nehe. Epuranu zo ime'egar rehe nehe. — Aipo amo omono ko ma'e ro'o kwer tupàn a'ua'u wanupe a'e, ere zo izupe nehe. A'e rupi nerekwaw kwaw ma'e nehe. Erepuner i'u haw rehe ma'e kwaw 'ym pà nehe. **26** Ta'e nezewe i'i ze'eg kwehe arer pape rehe imuapyk pyrer a'e xe. — Tupàn ywy izar romo hekon a'e. Ma'e ywy rehe har paw wazar romo hekon a'e no, i'i ze'eg kwehe arer.

27 Aze uzeruzar 'ym ma'e nerenoz wàpuz me mai'u haw pe nehe, e'u temi'u newe imur pyràm nehe, hehe nepuranu 'ym pà nehe. Nezewe mehe aze u'u kar temi'u tupàn a'ua'u pe imono pyrer newe nehe, nerekwaw kwaw nehe. Aze nan kwaw nehe, nerekwaw kwaw nehe no. **28** Aze amo i'i newe nehe, — Ko temi'u amo omono tupàn a'ua'u wanupe a'e wà, aze i'i newe nehe, e'u zo nehe. Aze nere'u kwaw nehe, a'e mehe — Eremuwete tupàn a'ua'u ne wà, ni'i kwaw newe nehe. **29** Ta'e a'e nukwaw katu kwaw agwer ma'e a'e xe, nukwaw kwaw Tupàn ma'e paw wazar romo heko haw a'e xe. — Tupàn a'ua'u imuwete har romo ereiko ne, ni'i kwaw newe nehe. Ta'e nukwaw kwaw a'e xe. Amo upuranu putar herehe nehe. -Màràzàwe tuwe azekwaku putar a'e awa huwa rupi ihe. Nukwaw kwaw Tupàn ze'eg a'e. Tupàn nazanemuzekwaku kar kwaw nezewe a'e, i'i amo ihewe. **30** — Tupàn umur a'e temi'u

ihewe. — Nekatu Tupàn, ta'e eremur ko temi'u ihewe ne xe, a'e izupe. Aze a'u nehe, màràzàwe tuwe amo uze'eg zemueteahy putar herehe nehe, i'i putar amo ihewe nehe.

31 A'e mehe nezewe a'e putar izupe nehe. Aze ere'u nehe, aze i'u haw wexak kar Tupàn ikatu haw purupe nehe, a'e mehe e'u nehe. Aze nan kwaw nezewe nehe, e'u zo nehe. **32** Aze neremiapo ràm uzawy kar Tupàn hape zutew wanupe nehe, ezapo zo nehe. Aze uzawy kar Tupàn hape zutew 'ym wanupe nehe, ezapo zo nehe. Aze uzawy kar Tupàn hape Tupàn hemiruze'eg wanupe nehe, ezapo zo nehe. **33** Pezapo ma'e peho peiko ihe ài nehe. Azapo ma'e amogwer wamurywete kar pà ihe. Nahema'enukwaw kwaw heremiapo putar haw rehe. Aze heremiapo kwer ikatu amo pe, azapo wiwi aha ihe. Aze na'ikatu kwaw izupe, apytu'u iapo re. Aze heremiapo kwer umuzeruzar kar amo teko Zezuz rehe wà nehe, azapo wiwi putar a'e ma'e ihe nehe. Aze nan kwaw nezewe nehe, apytu'u putar iapo re nehe.

11 **1** Pezapo ma'e peho peiko ihe ài pe nehe. Ta'e azapo ma'e aha teko Zaneruwihawete ài ihe xe.

Kuzà Tupàn hàpuz pupe wà

2 Pema'enukwaw herehe tuweharupi, peho peiko heze'eg rupi no, a'e heze'eg peme heremimume'u kwer rupi no. A'e rupi aze'egatu peneha ihe. **3** Tupàn a'e, Zaneruwihawete Zezuz izar romo hekon a'e. Nezewegatete Zaneruwihawete wiko awa wazar romo a'e no. Nezewegatete awa wiko wemireko wazar romo a'e wà no. **4** (A'e 'ar mehe Pawru hekuwe mehe, awa kwer numunehew kwaw wakàg iwànan Tupàn pe zemono'ogaw pe a'e wà, ta'e nezewe wexak kar wemireko wazar romo weko haw a'e wà xe. Kuzà umunehew wàkàg iwànan a'e wà, ta'e nezewe mehe wexak kar umen wanemiruze'eg romo weko haw a'e wà xe. A'e rupi Pawru umume'u ko ze'eg wanupe wàkàg iwànan rehe a'e kury.) Uzeruzar ma'e wazemono'og mehe wà nehe, Tupàn pe uze'eg mehe wà nehe,

Tupàn ze'eg imume'u mehe wà nehe no, tuwe awa nuiko kwaw kuzà ài wà nehe. Tuwe numunehew kwaw wàkàg iwànw wà nehe. Aze umunehew wà nehe, a'e mehe teko upuka putar wanehe wà nehe, a'e mehe uze'eg zemuteahy putar Zaneruwihawete rehe wà nehe. Ta'e awa kuzà wazar romo wanekon a'e wà xe. **5** Kuzà a'e wà nehe no, zemono'ogaw pe Tupàn pe uze'eg mehe a'e wà nehe no, ize'eg imume'u mehe a'e wà nehe no, tuwe nuiko kwaw awa ài a'e wà nehe. Tuwe umunehew wàkàg iwànw wà nehe. Aze numunehew kwaw wà nehe, teko wexak putar a'e wà nehe. A'e mehe uze'eg zemuteahy putar wà nehe. — Aipo wamen nueruze'eg kwaw a'e wà, i'i putar wanupe wà nehe. Kuzà iàkàg iàpin ma'e ài wanekon putar wà nehe. Wamen imaranugar putar wanuwi wà nehe. Teko uze'eg zemuteahy putar wamen wanehe wà nehe no. **6** Aze kuzà numunehew kwaw wàkàg iwànw wà nehe, kuzà iàkàg iàpin ma'e ài wanekon putar wà nehe. Teko upuka kuzà iàkàg iàpin ma'e wanehe a'e wà. A'e rupi, tuwe umunehew wàkàg iwànw wà nehe. **7** Awa a'e wà, Tupàn ài wanekon a'e wà, ikàgaw ipuràgaw hexak kar pà purupe a'e wà. A'e rupi numunehew kwaw zapew Tupàn pe zemono'ogaw pe a'e wà. Kuzà wexak kar awa ikàgaw ipuràgaw a'e wà, a'e rupi umunehew wàkàg iwànw a'e wà. **8** Ta'e Tupàn no'ok kwaw kuzà iàrukàgwer a'e xe, awa romo iapo pà kwehe mehe a'e xe. Awa iàrukàgwer o'ok kuzà romo iapo pà kwehe mehe a'e. **9** Nuzapo kwaw awa kuzà imurywete kar pà a'e. Nan. Uzapo kuzà awa imurywete kar pà. **10** A'e rupi, tuwe kuzà umunehew wàkàg iwànw wà nehe, zemono'ogaw pe oho mehe wà nehe, umen hemiruze'eg romo weko haw hexak kar pà Tupàn heko haw pe har wanupe wà nehe. **11** Zaiko ko ywy rehe zane, Zanezar imurywete kar pà zane. Kuzà nuiko kwaw awa wanehe we 'ym a'e wà. Awa nuiko kwaw kuzà wanehe we 'ym a'e wà no. **12** Ta'e Tupàn o'ok awa iàrukàgwer kuzà romo iapo pà a'e xe. Ta'e awa uzexak kar

kuzà rie wi a'e no xe. Paw rupi Tupàn hemiapo kwer romo wanekon a'e wà no.

13 A'e rupi apuranu penehe ihe kury. — Aipo ikatu kuzà Tupàn pe waze'egaw zemono'ogaw pe a'e wà, wàkàg iwànw imunehew 'ym pà a'e wà. Nan kwaw pa. **14** Awa a'e, aze ipukua'u i'aw nehe, imaranugar putar teko wanuwi a'e nehe. Upuka putar hehe a'e wà nehe. **15** Kuzà a'e, aze ipukua'u i'aw nehe, ikatu wera'u izupe nehe, ta'e Tupàn omono i'aw izupe iàkàg iwànw romo a'e xe. **16** Ure Zaneruwihawete hemimono kar ure, Tupàn pe zemono'ogaw pe har paw rupi a'e wà no, paw rupi i'i nezewe a'e wà. Tuwe kuzà umunehew wàkàg iwànw a'e wà nehe, zemono'ogaw pe waneko mehe a'e wà nehe. Ni amo numume'u kwaw amo ae ze'eg a'e wà. A'e rupi aze heze'eg na'ikatu kwaw amo pe nehe, — Xiapo ma'e Pawru ze'eg rupi nehe, peze izupe nehe, a'e ma'e iapo kar pà izupe nehe.

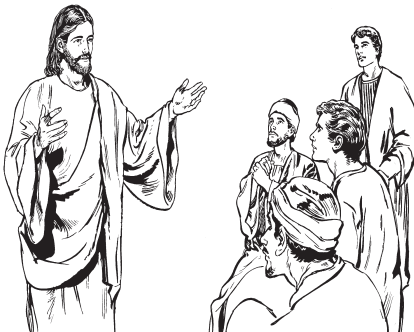
Pawru uze'eg typy'ak i'u haw rehe a'e kury, win i'u haw rehe a'e no

17 Teko umume'u penemiapo kwer ihewe a'e wà. — Uzapo ikatu 'ym ma'e uzemono'og mehe wà, i'i ihewe a'e wà, penehe uze'eg pà a'e wà. A'e rupi naze'egatu kwaw penehe ihe nehe kury. Amume'u putar penemiapo kwer ikatu 'ym ma'e peme ihe nehe kury. **18** Pezemono'ogaw pe peho mehe pezemuzà'aza'ak peiko kury. Amo oho amo ze'eg rupi wà. Amo oho amo ae ze'eg rupi wà. Nezewe wanemimume'u kwer ihewe. Aruzar waze'eg ihe. Aipo waze'eg azeharomoete paw rupi. Aipo pezeàmàtry'y'm peiko. **19** Azeharomoete nezewe peiko putar nehe. Amo oho putar amo ze'eg rupi wà nehe, amo oho putar amo ae ze'eg rupi wà nehe no. Amo 'ar mehe teko ukwaw putar ze'eg azeharomoete har rupi oho ma'e a'e wà nehe. **20** (Umàno 'ym mehe Zezuz u'u kar typy'ak uzehe uzeruzar ma'e wanupe a'e, u'u kar ma'e'a uwà tykwer wanupe a'e no. U'u kar wemimume' nànw a'e. Uzaiikaikaw typy'ak imono wemimume' wanupe. Ma'ywa tykwer kanek por a'e no, omono wanupe pitàitàigatu

a'e no, i'u kar pà wanupe no. A'e rupi ko 'ar rehe kury, uzeruzar ma'e waneruze'egar a'e wà, omono amogwer wanupe pitàitàigatu a'e wà no, i'u kar pà wanupe a'e wà. Nezewe mehe ima'enukwaw Zanezar imàno awer rehe wà.) Naperuzar katu kwaw Zezuz ze'eg, ma'i'u haw rehe pezemono'og mehe. Nape'u kwaw typy'ak Zanezar rehe pema'enukwaw pà. **21** — Ihe ràgypy, i'i amo. — Ihe ràgypy, i'i amo no. Pezypyrog i'u pà amogwer wanàro 'ym mà. Amo u'u temi'u tetea'u, a'e rupi nuhyk kwaw temi'u amogwer wanupe. A'e rupi ima'uhez zepe wà. Uka'u amo wà no. **22** Aze'eg ahyahy putar a'e penemiapo kwer rehe ihe nehe kury. Na'ikatu pixik kwaw nezewe haw Tupàn pe. Aze nuhyk kwaw nehe, a'e mehe naheta kwaw temi'u ma'e hereko 'ymar wanupe nehe. A'e mehe uzeruzar 'ym ma'e upuka putar wanehe wà nehe. A'e rupi imaranugar putar wanuwi wà nehe. Nezewe mehe teko uze'eg zemuteahy putar Tupàn hemiruze'eg wanehe a'e wà nehe. Aze pema'uhez nehe, pema'i'u penàpuz mehe nehe.

23 Nezewe haw rehe Zanezar hemu'e a'e. Nezewegatete apumu'e ihe no, ko ze'eg rehe ihe no. Amo 'ar mehe Zut upyhyk kar Zanezar tuwihaw wanupe a'e, izuka kar pà wanupe a'e. A'e 'ym mehe pyhaw uzemono'og Zezuz wemimu'e wapyr a'e. Wazemono'og mehe upyhyk typy'ak.

24 Uze'eg Tupàn pe, ikatu haw imume'u pà izupe. Na'e uzaikaikaw typy'ak kury. — Ko typy'ak a'e, nuzawy kwaw heretekwer penekuzaromo izuka pyràm a'e. Pe'u nehe

kury. I'u mehe nehe, pema'enukwaw putar herehe nehe, i'i wemimu'e wanupe. **25** Nezewegatete wama'i'u re upyhyk kanek kury. I'i wanupe. — Ze'eg kwehe arer uzuka kar ma'e'ar peme a'e, penemiapo kwer ikatu 'ym ma'e imekuzar pà a'e. Tupàn umume'u uze'eg ipyahu ma'e peme a'e kury. (Pepytu'u ma'e'ar wazuka re nehe kury. Azuhen putar heruwy kwer penemiapo kwer ikatu 'ym ma'e imekuzar pà ihe nehe kury, i'i ze'eg ipyahu ma'e.) Pe'u ko kanek por nehe. Ko kanek por ukwaw kar putar Tupàn ze'eg ipyahu ma'e peme a'e nehe. I'u mehe, pezemono'og mehe nehe, pema'enukwaw putar herehe tuweharupi nehe, i'i Zezuz wemimu'e wanupe. **26** Ko typy'ak ko kanek por i'u mehe nehe, pekwaw kar putar Zanezar imàno awer tuweharupi nehe, amogwer teko wanupe nehe. Pe'u peho peiko nehe. Ur wi putar Zanezar a'e nehe. Pepytu'u zo i'u re tur 'ym mehe nehe.

27 Aze amo numuwete katu kwaw Zanezar a'e nehe, a'e typy'ak a'e kanek por i'u mehe a'e nehe, i'u haw na'ikatu kwaw Zanezar pe a'e nehe, umuaiw putar hetekwer huwykwer imuwete katu haw nezewe mehe nehe. **28** A'e rupi, tuwe teko pitàitàigatu ume'egatu upy'a pe wà nehe, i'u 'ym mehe we wà nehe. Aze wapy'a ikatu Tupàn pe wà nehe, a'e mehe u'u putar a'e typy'ak a'e kanek por wà nehe. **29** (Zanema'enukwaw Zanezar hetekwer rehe zane, huwykwer rehe zane no, imuwete katu pà zane, a'e typy'ak a'e kanek por i'u mehe zane.) Aze amo na'ima'enukwaw katu kwaw hehe i'u mehe a'e nehe, aze numuawate katu kwaw a'e nehe, a'e mehe i'u mehe we Tupàn umume'u putar hehe uzepyk àwàm a'e nehe. **30** Amo pepyr har numuawate katu kwaw i'u mehe wà. A'e rupi heta ima'eahy ma'e pepyr a'e wà, heta ikàg 'ym ma'e a'e wà no. Umàno amo wà no. **31** Peme'egatu pepy'a rehe nehe. — Aipo ikatu 'ym ma'e azapo teko ihe, peze pezeupe nehe. — Nereharaz heremiapo kwer wi nehe, ta'e apytu'u putar iapo re ihe nehe xe, peze Tupàn pe nehe. Aze pezapo

nezewe nehe, Tupàn nuzepyk kwaw penehe nehe. **32** Ko 'ar rehe ko ywy rehe zanereko mehe, Zanezar uzepyk iko zanerehe a'e, zaneretekwer rehe a'e, ikatu 'ym ma'e zaneremiapo kwer imume'u pà zanewe a'e. Amo 'ar mehe nehe, uzepyk putar uzeruzar 'ym ma'e wanehe nehe, wamono kar pà tatahu pe nehe. Nazanemono kar kwaw a'e pe nehe, ta'e uzepyk iko zaneretekwer wanehe ko 'ar rehe kury xe.

33 Herywyr wà hereinyr wà, pezemono'og mehe Zanezar rehe pema'enukwaw paw rehe mai'u haw iapo mehe nehe, pezeàroogatu nehe. — Ne ràgypy emai'u nehe, pezepezeupepe nehe. **34** Aze amo ima'uhez nehe, tuwe umai'u wàpuz me nehe. A'e rupi Tupàn numume'u kwaw ikatu 'ym ma'e penemiapo kwer pezemono'og mehe arer nehe. A'e rupi nuzepyk kwaw penehe nehe. Amo ae ma'e amume'u putar peme ihe nehe, ikatu 'ym ma'e iapo re pemupytu'u kar pà ihe nehe. Namuapyk kwaw a'e ma'e ko pape rehe ihe. Pepyrr heho mehe amume'u putar peme nehe.

Tupàn Hekwe Puràg umur ukàgaw zanewe

12 ¹Herywyr wà, hereinyr wà, aze'eg putar peme ihe nehe kury, Tekwe Puràg ikàgaw purupe imur haw rehe ihe nehe kury. Aze umur ukàgaw amo teko wanupe nehe, a'e teko uzapo putar ma'e uzeruzar ma'e wazemono'ogaw pe a'e wà nehe, ikàgaw hexak kar pà purupe a'e wà nehe. Amo uzapo putar amo ma'e a'e nehe. Amo ae uzapo putar amo ae ma'e a'e nehe. Hepurukwaw kar wer Tupàn ze'eg azeharomoete har rehe peme ihe nehe kury. **2** Tupàn rehe uzeruzar 'ym ma'e romo peneko mehe, pemuwete katu tupàn a'ua'u wikuwe 'ym ma'e pe wà. Pezar ài wanekon a'e wà. A'e rupi pezapo ikatu 'ym ma'e peho peiko a'e 'ar mehe. **3** Tuwe pekwwaw katu ko ze'eg nehe. Aze Tupàn Hekwe weruze'eg amo teko a'e wà nehe, a'e teko nupuner pixik kwaw uze'eg zemueteahy haw rehe Zezuz rehe a'e wà nehe. — Zezuz nuiko kwaw Tupàn ta'yr romo a'e, ni'i pixik kwaw wà nehe. Aze teko nuwerekwaw kwaw Tekwe

Puràg upy'a pe wà nehe, — Zezuz Zanezar romo hekon a'e, ni'i pixik kwaw wà nehe.

4 Tekwe Puràg uzapo kar amo ma'e amo pe. Uzapo kar amo ae ma'e amo ae pe no. Amo hemiapo kar uzawy amogwer hemiapo kar pitàitàigatu a'e wà. **5** Heta tetea'u hemiapo kar. Pitài zo iapo kar har heta. Tekwe Puràg a'e ma'e iapo kar har romo hekon a'e. **6** Amo uzapo amo ma'e Zanezar Zezuz imuwate katu pà a'e. Amo ae uzapo amo ae ma'e a'e. Pitài zo Zanezar a'e. — Erepuer amo ma'e iapo haw rehe ihewe nehe, i'i Tupàn amo pe. — Erepuer amo ae ma'e iapo haw rehe ihewe nehe, i'i amo ae pe no. Ta'e umur ukàgaw wanupe pitàitàigatu a'e xe. Pitài zo ukàgaw imur har a'e. **7** Tekwe Puràg wexak kar pitàitàigatu uzeruzar ma'e wainuromo weko haw a'e, teko wanupe a'e. A'e rupi uzeruzar ma'e ikàg wera'u paw rupi a'e wà. **8** Tekwe Puràg umur ukàgaw amo awa pe, a'e mehe a'e awa ukwaw kar Tupàn hemigwaw amogwer wanupe a'e. Umur ukàgaw amo ae awa pe uze'eg kwaw paw romo no. A'e mehe a'e awa ukwaw kar Tupàn hemimume'u kwer amogwer wanupe a'e. **9** Umur ukàgaw amo awa pe no. A'e mehe a'e awa uzeruzar wera'u amogwer wanuwi a'e. Ikàg tuwe izeruzar haw. Umur ukàgaw amo awa pe no. A'e mehe a'e awa upuner ima'eahy ma'e imukatu haw rehe a'e. **10** Umur ukàgaw amo awa pe no. A'e mehe a'e awa upuner purumupytyhegatu kar haw iapo haw rehe a'e. Umur ukàgaw amo awa pe no. A'e mehe a'e awa upuner Tupàn ze'eg imume'u haw rehe a'e. Umur ukàgaw amo awa pe no. A'e mehe a'e awa ukwaw Tekwe Puràg ikàgaw hereko har a'e wà, ukwaw hereko 'ymar a'e wà no. Umur ukàgaw amo awa pe no. A'e mehe a'e awa upuner uze'egaw rehe amo ae ywy rehe har waze'eg rupi a'e, wemigwaw 'ym rupi a'e. Umur ukàgaw amo awa pe no. A'e mehe a'e awa ukwaw putar inugwer ze'eg ikwaw pyr 'ym imume'u haw a'e no. **11** A'e ma'e paw iapo kar har a'e, pitài zo a'e, Tekwe Puràg a'e ma'e paw iapo kar har romo hekon a'e. Aze uputar, uzapo kar amo

ma'e amo pe, uzapo kar amo ae ma'e amo ae pe no, wemiapo putar haw rupi a'e no.

Uze'eg zaneretekwer rehe a'e kury

12 Zaneruwihawete a'e, pitài teko hetekwer ài hekon a'e. Zaneretekwer heta tetea'u ipegegwer. Nezewegatete heta tetea'u Zezuz rehe uzeruzar ma'e a'e wà no. Uzemono'ono'og inuromo a'e wà. Pitài teko ài uzeapo wà. 13 Nezewegatete zaiko zane paw rupi zane no. Zutew a'e wà, zutew 'ym a'e wà no, amo pe uma'ereko ma'e a'e wà, uzeupe uma'ereko ma'e a'e wà no, wazemuzahazahak kar mehe Tekwe Puràg omono'ono'og uzeinuromo a'e wà. Tekwe Puràg a'e, pitài zo a'e. Aze zaneiwèz nehe, 'y ikatuahy putar zanewe nehe. Tekwe Puràg zanepy'a pupe heixe haw nuzawy kwaw 'y 'u haw zanewe. Ikatuahy a'e.

14 Ta'e zaneretekwer heta tetea'u ipegegwer a'e xe. Nezewegatete heta tetea'u teko Zezuz inuromo uzemono'ono'ogatu ma'e kwer a'e wà no. 15 — Naiko kwaw neretekwer pegegwer romo ihe, aze zanepy i'i zanewe nehe, màràzàwe tuwe aipo pa. Aipo nezewe mehe upytu'u zaneretekwer ipegegwer romo wiko re a'e nehe. Nan kwaw pa. Upyta zaneretymà apyr.

16 — Naiko kwaw neretekwer pegegwer romo ihe, aze i'i zanereha zanewe nehe, nupytu'u kwaw zaneretekwer ipegegwer romo wiko re nezewe mehe nehe. 17 Zaneretekwer a'e, aze mo xo teha romo hekon a'e, a'e mehe mo nupuner iwer mo ma'e henu haw rehe a'e. Aze mo xo pyakwar romo hekon, nupuner iwer mo ma'e hetunaw rehe. 18 Nuiko kwaw nezewe. Zaneretekwer iapo mehe Tupàn omono ipegegwer hehe wemimutar rupi katete a'e. 19 Aze mo xo pitài pegegwer heta, a'e mehe mo — Zaneretekwer, naza'e iwer mo izupe. 20 Nan kwaw nezewe a'e. Heta tetea'u ipegegwer izupe. Pitài zo zaneretekwer.

21 A'e rupi — Nuruputar kwaw ihe, eho xe wi nehe, ni'i kwaw zanereha zanepo pe. — Kwa, etyryk ihewi nehe ty, nuruputar kwaw ihe ty, ni'i kwaw zaneàkàg zanepy pe.

22 Nan kwaw nezewe a'e. Amo zaneretekwer ipegegwer ikàg wera'u amogwer wanuwi wà. Aipo xityk ikàg 'ym ma'e zane wà. Nan. Xiputar paw rupi zane wà. 23 Aze amo ipegegwer na'ikàg kwaw nehe, zazekaiw katu wera'u hehe zane nehe. Aze amo ipegegwer na'ipuràg kwaw nehe, zazekaiw katu wera'u hehe nehe no. 24 Nazazekaiw kwaw ipegegwer ipuràg eteahy ma'e wanehe zane, ta'e a'e ae ikatu a'e wà xe, ta'e a'e ae uhyk a'e wà xe. Tupàn omono'og ipegegwer a'e wà, a'e rupi ipegegwer ikàg ma'e ipuràg ma'e upytywà ikàg 'ym ma'e ipuràg 'ym ma'e a'e wà. A'e rupi zaneretekwer ikàg a'e, ikatu a'e.

25 A'e rupi ipegegwer nuzemuza'aza'ak kwaw a'e wà. Uzekaiw katu uzezezehe wà. 26 Aze amo ipegegwer ima'eahy nehe, amogwer ipegegwer upuraraw putar a'e ma'eahy haw a'e wà nehe no. Aze teko uze'egatu amo ipegegwer rehe wà nehe, amogwer ipegegwer hurywete putar wà nehe no.

27 Pe paw rupi pe no, Zaneruwihawete hetekwer ài peiko pe. Pitàitàigatu peiko ipegegwer ài. 28 Zezuz rehe uzeruzar ma'e pitàitàigatu wiko ipegegwer ài a'e wà. Amo uzawy amogwer pitàitàigatu wà. Amo Zezuz hemimono karer romo wanekon wà. Amo Tupàn ze'eg imume'u har romo wanekon wà. Amo Tupàn ze'eg rehe purumu'e ma'e romo wanekon wà. Amo purumupytuhegatu kar haw iapo har romo wanekon wà. Amo umukatu ima'eahy ma'e wà. Amo upytywàgatu amogwer wà. Amo weruze'eg amogwer wà. Amo uze'eg amo ae ywy rehe har ze'eg rupi wà, ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi wà. 29 Nuiko kwaw paw rupi Zezuz hemimono karer romo wà. Uzeruzar ma'e paw nuiko kwaw Tupàn ze'eg imume'u har wà. Xo màràn zo purumu'e ma'e romo wanekon wà. Xo màràn zo upuner purumupytuhegatu kar haw iapo haw rehe wà. 30 Xo màràn zo upuner ima'eahy ma'e wamukatu kar haw rehe wà. Xo màràn zo upuner ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi uze'egaw rehe wà. Xo màràn zo upuner a'e ze'eg imume'u haw rehe purupe wà. 31 Aze pepurapo wer agwer ma'e rehe nehe, tuwe pepurapo wer ikatu wera'u ma'e rehe nehe. Aze

pepurapo wer tuwe ikatuahey wera'u ma'e rehe nehe, peinu katu ko heremimume'u nehe kury.

Uze'eg puruamutar haw rehe xe a'e kury

- 13** ¹ Aze akwaw wyzài teko waze'eg rupi heze'egaw ihe nehe, te Tupàn heko haw pe har waze'eg rupi heze'egaw ihe nehe, aze nazamutar katu kwaw teko ihe wà nehe, a'e mehe na'ikatu kwaw heze'egaw nehe. Heze'eg nuzawy kwaw zu'i ze'eg nehe.
- ² Aze akwaw katu Tupàn ze'eg imume'u haw nehe, aze akwaw katu Tupàn ze'eg ikwaw pyr 'ym nehe no, aze hezeruzar haw ikàg nehe, aze apuner ywytyr imunyrykaw rehe imono pà amo ywy rehe hezeruzar haw rupi nehe, aze nazamutar katu kwaw teko ihe wà nehe, naiko kwaw ikatu ma'e romo Tupàn huwa rupi ihe nehe.
- ³ Aze amono e hema'e paw amogwer wanupe nehe, ma'e hereko 'ymar wanupe nehe, aze azemono hezezuka kar pà Zezuz rehe hezeruzar haw rehe nehe, aze wapy heretekwer tata pupe wà nehe, aze nazamutar katu kwaw teko ihe wà nehe, a'e mehe Tupàn numur kwaw ma'e ihewe nehe.
- ⁴ Puramutar katu ma'e a'e, aze teko upuraraw kar ma'erahy izupe wà nehe, na'ipuruzukaiw kwaw wanupe ipuraraw mehe nehe. Nahewyrowyroahy kwaw. — Aiko wera'u tuwe pewi ihe, ni'i kwaw amogwer wanupe. — Aiko wera'u tuwe amogwer wanuwi, ni'i kwaw uzeupe.

- ⁵ Upuruamutar ma'e a'e, nuzze'eg ahyahy kwaw amogwer wanupe a'e. — Xo heremiapo putar haw xiapo nehe, ni'i kwaw amo pe nehe. Nuikwahy kwaw tàrityka'i. — Kwa, kwez awa uzapo ikatu 'ym ma'e ihewe a'e, a'e rupi azezyk putar hehe hexak mehe ihe nehe, ni'i kwaw.
- ⁶ Aze amo uzapo ikatu 'ym ma'e nehe, puruamutar katu ma'e uzemumikahy putar hexak mehe a'e nehe, nahurywete kwaw ikatu 'ym ma'e hexak mehe a'e nehe. Hurywete putar ze'eg azeharomoete har henu mehe nehe.
- ⁷ Puramutar katu ma'e a'e, aze upuraraw ma'erahy a'e nehe, nupytu'u kwaw uzeruzar ire a'e nehe. Uzeruzar katu wiwi oho iko Zezuz rehe. Wàrogatu wiwi tur àwàm oho iko no. Nupytu'u kwaw uzeruzar ire.
- ⁸ Tuweharupi uzeruzar ma'e uzeamutamutar katu putar a'e wà nehe, upytu'u 'ym pà a'e wà nehe. Ma'e uzeapo ma'e ràm imume'u har a'e wà nehe, amo 'ar mehe upytu'u putar imume'u re a'e wà nehe. Ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi uze'eg ma'e a'e wà nehe no, amo 'ar mehe upytu'u putar nezewe uze'eg ire a'e wà nehe no. Tupàn ze'eg ikwaw pyr 'ym kwaw par a'e wà nehe no, amo 'ar mehe upytu'u putar a'e ze'eg imume'u re a'e wà nehe no. Uzeruzar ma'e a'e wà nehe, nupytu'u pixik kwaw puruamutar ire wà nehe.
- ⁹ Ma'e kwaw par a'e wà, nukwaw katu kwaw ma'e paw a'e wà. Ze'eg imume'u har a'e wà, numume'u katu kwaw ze'eg paw a'e wà.

- 10 Ur putar ikatu 'ygwer iapo 'ymar a'e nehe, ikatuahy a'e.
Tur mehe zapytu'u putar agwer ma'e iapo re zane nehe.
Ta'e agwer ma'e nuhyk kwaw zanewe a'e wà xe.
Ta'e Zaneruwihawete uhyk putar zanewe a'e 'ar mehe nehe xe.
- 11 Hekwarer mehe aze'eg kwarer ài ihe, hema'enukwaw ma'e rehe kwarer ài ihe, pixika'i heremigwaw ihe.
Kwarer ài aiko a'e mehe.
Ko 'ar rehe awa romo aiko kury.
A'e rupi nazapo kwaw ma'e hekwarer mehe arer zàwenugar ihe kury.
Naiko kwaw kwarer ài kury.
(Nezewegatete naxikwaw katu kwaw ma'e ko 'ar rehe zane.
Zezuz tur mehe xikwaw katu putar nehe.)
- 12 Aze zame'e waruwa izipiw ma'e rehe nehe,
nazazexak katu kwaw nehe.
Aze zame'e tuwe ma'e rehe nehe,
xixak katu nehe.
Nezewegatete naxikwaw katu kwaw
Zezuz ko 'ar rehe zane kury.
Tur mehe xikwaw katu putar nehe.
Xo màràn ma'e akwaw kury.
Nakwaw katu kwaw ma'e tetea'u.
Tur mehe hexak mehe akwaw katu putar ma'e paw rupi nehe.
Tupàn hekwaw katu tuwe a'e.
Heremigwaw ràm nuzawy kwaw a'e Tupàn hemigwaw ihe nehe.
- 13 Ko 'ar rehe xiapo na'iruz ma'e zaiko zane.
Zazeruzar wiwi Tupàn rehe zaiko.
Xiàrogatu Zaneruwihawete tur àwàm zaiko no. Zazeamutamutar zaiko no.
Zanezeruzar haw ikatu Tupàn pe a'e.
Hàrogatu haw ikatu izupe a'e no.
Zazeamutar katu haw ikatuahy wera'u izupe zane, amogwer zaneremiapo kwèr wi zane.

**Pekar Tekwe Puràg ikàgaw
imur pyràm nehe**

14 ¹— Heptywàgatu nehe, peze Tupàn pe nehe. A'e mehe pezamutar katu putar amogwer teko pe wà nehe. A'e mehe Tekwe Puràg umur putar ukàgaw peme a'e nehe. A'e mehe pezapo putar a'e ma'e ikàgaw hexak kar pà purupe nehe. Peptywàgatu putar tuwe nehe, aze pepurumume'u wer ize'eg puràg rehe nehe. ² Ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi uze'eg ma'e a'e wà, nuze'eg kwaw teko wanupe a'e wà. Uze'eg Tupàn pe wà, ta'e teko nuenu katu kwaw waze'eg a'e wà xe. Nukwaw kwaw a'e ze'eg a'e wà. Uze'eg ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi waiko a'e wà, ta'e Tekwe Puràg umur ukàgaw wanupe a'e xe. ³ Tupàn ze'eg imume'u har a'e wà, uze'eg tuwe waiko teko wanupe a'e wà, wapytywà pà a'e wà, wapy'a wamukàg kar pà a'e wà no, wamurywete kar pà ma'erahy ipuraraw mehe a'e wà no, wamurywete kar pà wazemumikahy mehe a'e wà no. ⁴ Ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi uze'eg ma'e a'e wà, uzeptytywà waiko a'e wà. Nupytywà kwaw amogwer wà. Xo Tupàn ze'eg imume'u har upytywà uzeruzar ma'e paw rupi a'e wà.

⁵ Aze mo ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi peze'eg paw rupi, ikatu mo ihewe. Aze mo pemume'u Tupàn ze'eg, ikatu wera'u mo ihewe. Ta'e Tupàn ze'eg imume'u har a'e wà xe, ikatu wera'u ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi uze'eg ma'e wanuwi a'e wà xe, ta'e teko ukwaw waze'egaw a'e wà xe. Amo uze'eg putar ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi a'e nehe, wazemono'ogaw pe a'e nehe. Aze amo ae awa ukwaw kar a'e ze'eg amogwer wanupe nehe, waze'egete rupi nehe, ikatu putar nezewe mehe nehe. Ta'e wenu katu putar a'e wà nehe xe. Ta'e ukwaw putar ima'enukwaw paw a'e wà nehe xe. A'e rupi ize'eg upytywà putar uzeruzar ma'e paw rupi a'e wà nehe. ⁶ A'e rupi herywyr wà, hereinyr wà, pepyr heho mehe nehe, aze ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi aze'eg nehe, penemigwaw 'ym rupi nehe, napekwaw kwaw heze'eg nehe. Aze amume'u amo Tupàn ze'eg ikwaw pyr 'ym peme nehe, peze'eg rupi nehe, xo a'e mehe zo

ikatu putar tuwe peme nehe. Aze akwaw kar amo ze'eg peme nehe, ikatu putar nezewe mehe peme nehe. Aze Tekwe Puràg umur uze'eg ihewe nehe, aze amume'u a'e ze'eg peme nehe, ikatu putar nezewe mehe peme nehe. Aze apumu'e Tupàn ze'eg rehe nehe, ikatu putar peme nezewe mehe nehe no.

7 Aze teko nupy katu kwaw xi'am nehe, — Ma'enugar zegar haw umuzàg iko a'e, za'e putar izupe nehe. 8 Aze amo upy uxi'am puruzukaiw paw rehe purumumuranu haw nehe, mo uzemuàgà'ym putar a'e pe oho haw rehe nehe. 9 Nezewegatete aze peze'eg ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi nehe, amogwer uzeruzar ma'e nukwaw kwaw nema'enukwaw paw a'e wà nehe no. A'e rupi peze'eg ukàzym putar wanuwi nehe. 10 Heta tetea'u teko waze'eg ko ywy rehe wà. Amo ze'eg uzawy amo ae ze'eg a'e. A'e ze'eg uzawy amo ae ze'eg a'e no. Teko pitàitàigatu ukwaw uze'eg a'e wà. Naheta kwaw ze'eg ikwaw pyr 'ym. Teko nuze'eg e kwaw wà. He'o ma'e a'e zutyka'i numume'u kwaw ma'e uze'eg mehe a'e wà. 11 Aze teko uze'eg ihewe heze'eg 'ym rupi wà nehe, nakwaw kwaw wama'enukwaw paw ihe nehe. Ma'e rehe ipurumume'u wer ihewe a'e wà, a'e putar wanupe nehe. 12 Peputar Tekwe Puràg ikàgaw. Pepurapo wer agwer ma'e rehe ikàgaw hexak kar pà purupe. A'e rupi a'e putar peme ihe nehe kury. Aze a'e neremiapo ràmmumukàg amogwer uzeruzar ma'e a'e wà nehe, a'e mehe ikatu putar nehe. Penoz ikàgaw Tekwe Puràg pe nehe. — Ezapo kar a'e ma'e ihewe nehe, peze izupe nehe. Aze neremiapo ràmmumukàg kwaw uzeruzar ma'e a'e wà nehe, epytu'u henoz re nehe.

13 Aze awa uze'eg ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi nehe, uma'enukwaw paw ikwaw kar 'ym pà amogwer wanupe nehe, tuwe uze'eg Tupàn pe nehe. — Emur nereke ikàgaw ihewe nehe. A'e mehe apuner a'e ze'eg ikwaw kar haw rehe amogwer wanupe ihe nehe, i'i putar izupe nehe. 14 Aze ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi aze'eg Tupàn pe nehe, xo herekwe zo uze'eg putar izupe nehe. Nakwaw kwaw heze'eg awer ihe nehe. 15 Aze akwaw a'e heze'eg awer nehe, aze akwaw hema'enukwaw paw ihe

nehe, ikatu wera'u ihewe nehe. A'e rupi herekwe uze'eg putar Tupàn pe a'e nehe no. Akwaw putar a'e ze'eg nehe no, akwaw putar hema'enukwaw paw nehe no. Herekwe uze'eg putar izupe nehe. Akwaw putar a'e izegar haw nehe no. 16 Aze nereke uze'eg Tupàn pe nehe, ikatu haw imume'u pà izupe nehe, ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi nehe, amogwer zemono'ogaw pe har nukwaw kwaw nema'enukwaw paw a'e wà nehe. A'e rupi — Azeharomoete, ni'i kwaw newe wà nehe. 17 Aze ikatuahy neze'egaw Tupàn pe nehe, amogwer zemono'ogaw pe har nukwaw kwaw ikatu haw wà nehe, a'e rupi nerepytywà kwaw a'e uzeruzar ma'e nezewe mehe ne wà nehe. 18 Tupàn ikatuahy ihewe a'e, a'e rupi aze'eg ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi ihe. Aze'eg wera'u pewi nezewe ihe. 19 Zemono'ogaw pe hereko mehe, aze aze'eg tetea'u ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi nehe, na'ikatu kwaw ihewe nehe. Ta'e a'e pe har nukwaw kwaw hema'enukwaw paw a'e wà nehe xe. Aze xo 5 ze'eg pixika'i ma'e amume'u nehe, aze amu'e a'e teko nezewe mehe ihe wà nehe, aze ukwaw hema'enukwaw paw a'e wà nehe, ikatu wera'u putar ihewe nezewe mehe nehe.

20 Peiko zo kwarer ài nehe, herywyr wà. Kwarearer nukwaw katu kwaw Tupàn ze'eg wà. Nukwaw katu kwaw Tupàn hemiapo putar haw wà. Xo ikatu 'ym ma'e wi petyrykaw rehe peiko kwarer ài nehe. Kwarearer nuwata kwaw ikatu 'ym ma'e rehe ipurapo wer pà wà. Tupàn ze'eg rehe pema'enukwaw mehe peiko awa tua'u ma'e ài nehe. 21 Nezewe i'i ze'eg kwehe arer a'e.

— Awa amume'u putar heze'eg ko teko wanupe a'e wà nehe, ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi a'e wà nehe, i'i Zanezar.

— Amo ae ywy rehe har umume'u putar heze'eg wanupe a'e wà nehe. Nuzeapyaka katu kwaw heze'eg rehe a'e wà nehe, i'i ze'eg kwehe arer.

22 Tupàn umuze'eg kar a'e awa ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi a'e wà. A'e rupi uzeruzar 'ym

ma'e wexak ikàgaw a'e wà. Ipytuhégatu henu mehe wà. (A'e rupi amo uzeruzar Zezuz rehe a'e wà.) Tupàn numuze'eg kar kwaw a'e awa nezewe a'e wà, uzeruzar ma'e wanupe a'e wà. Umume'u kar uze'eg awa wanupe ze'eg ikwaw katu pyr rupi a'e, uzeruzar ma'e wanupe a'e. Nezewe uzeruzar ma'e ikàg wera'u a'e wà. **23** Aze amo teko wixe zemono'ogaw pe a'e wà nehe, aze amo uzeruzar 'ym ma'e wixe a'e pe a'e wà nehe, aze uzeruzar ma'e paw uzypyrog ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi uze'eg pà a'e wà nehe, a'e mehe a'e uzeruzar 'ym ma'e ipytuhégatu putar a'e wà nehe. — He'o tuwe ru'u aipo wà kury, i'i putar tuwe wà nehe. **24** Aze pemume'u Tupàn ze'eg nehe, ze'eg ikwaw katu pyr rupi nehe, aze uzeruzar 'ym ma'e wixe pezemono'ogaw pe a'e wà nehe, uzeruzar putar peze'egaw rehe a'e wà nehe. — Azeharomoete ikatu 'ym ma'e iapo har romo aiko ihe, i'i putar henu mehe wà nehe. Aze nuzeruzar kwaw Zezuz rehe wà nehe, Tupàn uzepyk putar wanehe nehe, ta'e wenu katu a'e ze'eg a'e wà xe. **25** — Azeharomoete xo ikatu 'ym ma'e iapo haw rehe hema'enukwaw ihe, i'i putar wà nehe. Umuwete katu putar Tupàn wà nehe, upenàràg rehe wapyk pà wà nehe. — Azeharomoete Tupàn wiko xe pepyr a'e, i'i putar peme wà nehe.

***Uze'eg zemono'ogaw pe ma'e iapo
haw rehe xe a'e kury***

26 Pezemono'og mehe, tuwe penemiapo kwer paw upytywàgatu amogwer uzeruzar ma'e a'e wà nehe. Tupàn imuwete katu haw rehe pezemono'og mehe amo umuzàg zegar haw a'e wà, amo upurumu'e Tupàn ze'eg rehe a'e wà, amo umume'u amo Tupàn ze'eg ikwaw pyr 'ym a'e wà, amo uze'eg ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi a'e wà, amo ukwaw kar a'e ze'eg amogwer wanupe a'e wà. Paw rupi upytywà amogwer uzeruzar ma'e a'e wà. **27** Aze amo uze'eg ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi wà nehe, tuwe màràn zo uze'eg nezewe wà nehe, — Aze ru'u mokoz wà, aze ru'u na'iruz wà. A'e re, tàrityka'i, tuwe amo ukwaw kar

waze'eg amogwer wanupe wà nehe. **28** Aze naheta kwaw ikwaw kar har nehe, tuwe nuze'eg kwaw ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi wà nehe. Tuwe uze'eg uzeupe wà nehe, Tupàn pe wà nehe, mewe katu wà nehe. **29** Tuwe màràn zo umume'u Tupàn ze'eg a'e pe har wanupe wà no, wazemono'og mehe a'e wà no. Tuwe amogwer wenu katu waze'eg wà nehe. Aze ikatu nehe, — Ikatu waze'eg a'e wà, tuwe henu har i'i wanupe wà nehe. **30** Aze amo a'e pe hin nehe, aze Tupàn umur amo uze'eg izupe nehe, tuwe amogwer uzeapyaka hehe wà nehe. Aze amo ae uze'eg iko a'e nehe, tuwe upytu'u nehe, a'e ze'eg henu pà nehe. **31** Pepuner pe paw rupi, pitàitàigatu haw rupi Tupàn ze'eg imume'u haw rehe pe. A'e rupi amogwer ukwaw putar a'e ze'eg a'e wà nehe no. A'e mehe huruwete putar wà nehe. **32** Aze Tupàn umur uze'eg amo pe nehe, tuwe a'e awa uzeruze'eg nehe. Tuwe nuze'eg e kwaw nehe. **33** Ta'e Tupàn zanerenoz a'e xe, ukatu haw rehe zanemuigo kar pà a'e xe. Nazanerenoz kwaw he'o ma'e romo zanemuigo kar pà a'e. Nazanemuze'eg kar e kwaw a'e. Amogwer uzeruzar ma'e wazemono'ogaw a'e wà no, amogwer taw pe har a'e wà no, nezewe wanekon a'e wà no. Nuze'eg e kwaw he'o ma'e ài Tupàn ze'eg imume'u mehe wà. **34** Tuwe kuzàgwer nuze'eg kwaw zemono'ogaw pe wà, Tupàn imuwete katu haw pe wà. — Tuwe kuzàgwer nueruze'eg kwaw zemono'ogaw pe har wà nehe, i'i zutew wanàmuzgwer waze'eg kwehe arer a'e. Xiruzar a'e ze'eg nehe. **35** Aze kuzà ipurukwaw wer amo ma'e rehe nehe, tuwe upuranu umen rehe nehe, wàpuz me wiko mehe nehe. Aze uze'eg zemono'ogaw pe har wanupe nehe, amo imaranugar putar izuwi wà nehe.

36 Napekwaw katu kwaw Tupàn ze'eg. A'e rupi naperuzar katu kwaw. (Akwaw wera'u ihe, ta'e Zezuz hemimono karer romo aiko ihe xe.) **37** — Aiko Tupàn ze'eg imume'u har romo ihe, aze amo i'i peme nehe, aze ize'eg uzawy heze'eg nehe, pezekaiwo zo ize'eg rehe nehe, ta'e Zanezar ze'eg azeharomoete har amume'u tuwe peme ihe xe. — Tekwe Puràg

umur ukàgaw ihewe a'e, a'e rupi peruzar heze'eg nehe, aze i'i amo peme nehe, aze ize'eg uzawy heze'eg nehe, peruzar zo ize'eg nehe, ta'e Zanezar ze'eg imume'u har azeharomoe te har romo aiko ihe xe. **38** Aze nuzekaiw kwaw ko heze'eg rehe nehe, pezekaiw zo hehe nehe.

39 — Peze'eg zo ze'eg ikwaw pyr 'ym rupi nehe, peze zo nehe. Tuwe uze'eg nezewe wà nehe. Aze mo ipurumume'u wer Tupàn ze'eg rehe nehe, ze'eg ikwaw pyr rupi nehe, ikatu wera'u mo nezewe mehe nehe. **40** Peze'eg e zo pezemono'ono'og mehe nehe. Pehapukaz zo nehe. Peiko zo he'o ma'e ài nehe. Peata Tupàn ikatu haw rupi nehe.

Uze'eg Zaneruwihawete ikweraw pawer rehe xe a'e kury

15 **1** Kwehe mehe amume'u Tupàn ze'eg puràg peme ihe. Pema'enukwaw wiwi imume'u awer rehe nehe. Pezeruzar hehe. Pezeruzar wiwi peiko hehe no. **2** Pezeruzar wiwi peiko a'e Zezuz rehe ze'eg puràg rehe, a'e ze'eg heremimume'u kwer rehe. Aze napepytu'u kwaw hehe pezeruzar ire nehe, Tupàn pepyro putar tatahu wi nehe. Aze napezeruzar kwaw nehe, aze pepytu'u pezeruzar ire nehe, napepyro kwaw nehe. **3** Tupàn umume'u uze'eg ihewe. A'e re amume'u peme ihe no. — Zaneruwihawete umàno zaneremiapo kwer ikatu 'ym ma'e imekuzar pà a'e, i'i a'e ze'eg. Ze'eg kwehe arer pape rehe ikaikair pyrer umume'u imàno àwàm a'e, ywy rehe heko 'ym mehe we a'e. **4** Umàno a'e. Utym a'e wà. Ukweraw umàno haw wi, na'iruz 'ar ipaw ire. Ze'eg kwehe arer umume'u ikweraw pàwàm a'e no, ywy rehe heko 'ym mehe a'e no. **5** Uzexak kar oho Pet pe a'e. A'e re uzexak kar oho 12 wemimu'e wanupe no. **6** A'e re uzexak kar oho amo 500 wemiruze'eg wanupe no. A'e hexak arer a'e wà, wikuwe ko 'ar rehe a'e wà. Xo màràn zo umàno wà. **7** Na'e Zezuz uzexak kar oho Xiak pe no. A'e re uzexak kar oho amogwer wemimono kar wanupe no.

8 lahykaw rehe uzexak kar wà ihewe no. Kwarera'i uzexak kar romo ma'e kwer ài aiko

ihe. Ta'e naiko kwaw amogwer wapyr ihe xe, Zezuz hexak mehe ihe xe. Xo 'ar tetea'u pawire aexak ihe. **9** Amogwer hemimono karer wata oho uzar rupi a'e wà. Nata kwaw hupi ywy rehe iata mehe ihe. Apuraw kar ma'erahy hehe uzeruzar ma'e wanupe. A'e rupi naiko kwaw amogwer hemimono karer wazàwe. **10** Tupàn hepuhareko katu a'e. A'e rupi hepyro, Zezuz hemimono karer romo hemuigo kar pà. Nahepuhareko e kwaw. Ama'ereko wera'u amogwer hemimono karer wanuwi ihe, ize'eg imume'u pà ihe. Naiko kwaw uma'ereko katu ma'e romo izypy mehe. Tupàn hepuhareko katu a'e, a'e rupi hemuigo kar nezewe. **11** Amume'u Tupàn ze'eg peme. Amogwer hemimono karer umume'u ize'eg peme a'e wà no. Heremimume'u kwer nuzawy kwaw wanemimume'u kwer. Pezeruzar waze'eg rehe.

Zakweraw wi putar amo 'ar mehe nehe

12 Urumume'u Zaneruwihawete ikweraw pawer peme ure. Pekwaw ikweraw pawer. — Nazakweraw pixik kwaw nehe, i'i amo pepyr har wà. Màràzàwe tuwe uze'eg nezewe wà. **13** Aze mo naheta iwer zanakweraw pàwàm, a'e mehe mo Zaneruwihawete nukweraw iwer mo a'e. **14** Aze mo nukweraw iwer, a'e mehe mo naheta iwer mo ze'eg puràg zaneremimume'u ràm zanewe. A'e mehe naheta iwer mo pezeruzar haw no. **15** A'e mehe mo ureremu'em mo Tupàn rehe, ta'e — Umugweraw kar Zaneruwihawete imàno re a'e xe, uru'e peme. Aze mo naheta iwer purumugweraw kar haw, a'e mehe mo Zaneruwihawete nukweraw iwer mo. **16** Aze mo nupurumugweraw kar iwer, a'e mehe mo Tupàn numugweraw kar iwer mo Zaneruwihawete a'e. **17** Aze mo Zaneruwihawete nukweraw iwer, a'e mehe mo pezeruzar mo temu'emaw rehe. A'e mehe mo peikuwe mo ikatu 'ym ma'e pupe. A'e mehe mo tatahu pe oho ma'e ràm romo mo peiko no. **18** Aze mo Zaneruwihawete nukweraw iwer a'e, a'e mehe mo hehe uzeruzar ma'e umàno ma'e kwer a'e wà no, noho iwer mo Tupàn pyr a'e wà no.

19 Aze mo xo zanereko mehe zaiko Zaneruwihawete inuromo, aze mo nazaiiko iwer ipyr zanemàno re nehe, zaiko mo teko uzemumikahy wera'u ma'e romo teko ko wyw rehe har wanuwi zane. **20** Nan kwaw nezewe. Azeharomoete Zaneruwihawete ukweraw umàno re a'e. A'e rupi xikwaw amogwer umàno ma'e kwer wakweraw pàwàm zane no. **21** Izypy mehe awa uzapo ikatu 'ym ma'e Tupàn huwa rupi a'e. A'e rupi teko paw umàno a'e wà. Tatahu pe oho ma'e ràmm romo wanekon a'e wà. Nezewegatete pitài awa ukweraw umàno re a'e no. A'e rupi amogwer ukweraw putar a'e wà nehe no. **22** Teko paw umàno wemiapo kwer ikatu 'ym ma'e rehe a'e wà, Ànàw zàwegatete wà. Nezewegatete teko paw ukweraw wi putar wà nehe no, Zaneruwihawete zàwegatete wà nehe no. **23** Zaneruwihawete ràgypy ukweraw wi a'e. A'e re hemiruze'eg ukweraw wi putar a'e wà nehe no, tur mehe a'e wà nehe no. **24** Amo 'ar mehe uhem putar iahykaw nehe. Ko 'ar rehe amo ae teko wiko pureruze'eg ma'e romo a'e wà, tuwihaw romo a'e wà. Zaneruwihawete umumaw putar a'e tuwihaw wapureruze'egaw a'e wà nehe. O'ok putar wakàgaw wanuwi nehe. Omono putar pureruze'egaw Tupàn pe a'e nehe. **25** Ta'e Zaneruwihawete a'e nehe xe, upureruze'eg putar tuwe a'e nehe xe. Tupàn uzàmàtyry'ym putar iàmàtyry'ymar a'e wà nehe. A'e iàmàtyry'ymar upytu'u putar iàmàtyry'ym ire wà nehe. Weruzar putar Zaneruwihawete a'e wà nehe. **26** Iahykaw pe te umumaw putar zanemàno haw a'e 'ar mehe a'e nehe no. A'e re teko numàno pixik kwaw wà nehe. **27** I'i ze'eg kwehe arer pape rehe imuapyk pyrer. — Tupàn umuigo kar putar Zezuz tuwihawete romo a'e nehe, teko paw wazar romo a'e nehe. Xo Tupàn zo nuiko kwaw hemiruze'eg romo a'e nehe. Ta'e a'e ae umuigo kar putar amogwer teko a'e wà nehe xe, hemiruze'eg romo a'e wà nehe xe. **28** Teko paw Zaneruwihawete hemiruze'eg romo wanekon putar wà nehe. A'e re Tupàn ta'yr a'e nehe no, uzemono putar Tupàn pe hemiruze'eg romo a'e nehe no. Ta'e Tupàn

umuigo kar teko paw wa'yr hemiruze'eg romo a'e wà xe. A'e mehe Tupàn weruze'eg putar teko paw rupi katete a'e wà nehe.

29 Amo uzeruzar ma'e pepyr har a'e wà, uzemuzahazahak kar a'e wà, uzeruzar ma'e umàno ma'e kwer wanekuzaromo a'e wà. A'e mehe apuranu penehe. Aze teko nukweraw kwaw wà, màràzàwe tuwe a'e uzeruzar ma'e uzemuzahazahak kar umàno ma'e kwer wanekuzaromo a'e wà. Azeharomoete a'e umàno ma'e kwer ukweraw putar amo 'ar mehe wà nehe. A'e mehe a'e uzeruzar ma'e uzemuzahazahak kar nezewe a'e wà. — Teko nukweraw pixik kwaw a'e wà nehe, i'i amo wà. (Hemu'em a'e wà.) **30** Tuweharupi urereko haw na'ikatuahy kwaw urewe. Uzeruzar 'ym ma'e ipurapo wer ikatu 'ym ma'e rehe urewe wà. Urupuraraw ma'erahy tuweharupi no. Aze mo naheta iwer zanakweraw pàwàm, nuruiko iwer mo nezewe. **31** Tuweharupi umume'u hezuka àwàm ihewe wà. Pezemono'og tuwe Zaneruwihawete Zezuz Zanezar inuromo. Ikatuahy nezewe peneko haw ihewe. Amume'u inuromo peneko haw aha iteko teko wanupe ihe. A'e rupi amume'u hemàno tària'i haw peme kury, amume'u ma'erahy heremipuraraw kwer peme no. **32** Xe Ew tawhu pe hereko mehe teko ipuruzukaiw tuwe ihewe wà. Miar hehaite ma'e ài wanekon ihewe wà. Màràzàwe tuwe apuraraw agwer ma'erahy. Aze mo naheta iwer zanakweraw pàwàm, a'e mehe mo uruiko mo uzeruzar 'ym ma'e wazàwe. — Zamai'u e zaiko zane kury. Xi'u e kàwiahya nehe no, zaka'u nehe no. Ta'e amo 'ar mehe zamàno putar nehe xe, i'i uzeruzar 'ym ma'e uzeupeupe wà. Aze mo teko nukweraw iwer wà, uruiko mo wazàwe ure no.

33 A'e rupi aze'eg nezewe peme kury. Peme'egatu penapi har wanehe nehe. — Aze nemyrpar iaiw nehe, tàrityka'i neaiw putar ne nehe no, i'i teko wà. Azeharomoete waze'eg wà. **34** Pekwaw ikatu ma'e iapo haw, a'e rupi — Pezypyrog wi ikatu ma'e iapo pà nehe kury ty wà, a'e peme kury. — Pepytu'u ikatu 'ym ma'e iapo re nehe. Amo ma'e

amume'u putar pemumaranugar kar pà ihe nehe kury. — Amo pepyr har nukwaw kwaw Tupàn ze'eg a'e wà, nukwaw kwaw ikàgaw a'e wà no, a'e peme kury.

Uze'eg zaneretekwer amo 'ar mehe àrà m wanehe xe a'e kury

35 Amo upuranu putar herehe wà nehe kury. -Màràzàwe tuwe Tupàn umugweraw kar putar teko umàno ma'e kwer a'e wà nehe. Aipo zaneretekwer a'e 'ar mehe àrà m uzawy zaneretekwer ko 'ar rehe har nehe, i'i ihewe wà. **36** Napekwaw katu kwaw ma'e pe. Aze naxiutym kwaw ma'è'yz nehe, nahezuz kwaw nehe. Umàno ywy pupe a'e, a'e re hezuz. **37** Xo ma'è'yz zo xiutym zane. Xiutym aroz 'yz. Xiutym amo ae ma'è'yz no. Naxiutym kwaw ma'e'yw uhua'u ma'e. **38** Zaneretekwer umàno ma'e kwer a'e wà, ma'è'yz itym pyr ài wanekon Tupàn pe a'e wà. Ma'è'yz pitàitàigatu hezuz ma'e'yw romo a'e wà. Nezewegatete Tupàn umur putar zaneretekwer ipyahu ma'e zanewe pitàitàigatu a'e nehe no, zanemugweraw kar mehe a'e nehe no.

39 Zano'o uzawy miar ro'o. Uzawy wiràmiri ro'o no. Uzawy ipira ro'o no. Wikuwe ma'e ro'o uzawy amogwer wikuwe ma'e ro'o pitàitàigatu wà.

40 Heta ywate har wanetekwer wà. Heta ywy rehe har wanetekwer wà no. Ywate har wanetekwer ipuràg eteahy wà. Ywy rehe har wanetekwer ipuràg eteahy wà no. Ywate har wapuràgaw uzawy ywy rehe har wapuràgaw a'e wà. **41** Kwarahy heny haw uzawy zahy heny haw a'e. Uzawy zahytata waneny haw a'e no. Amo zahytata heny haw uzawy amo waneny haw a'e wà no.

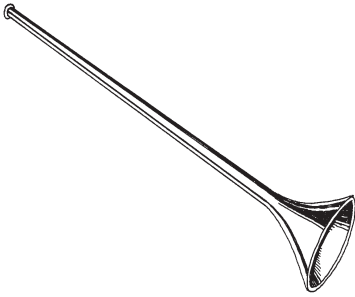
42 Nezewegatete umàno ma'e kwer ukweraw mehe wà nehe no. Zaneretekwer itym myrà m a'e, ima'eahy tete a'e, umàno putar a'e nehe no. Zaneretekwer ukweraw ma'e rà m nehe, na'ima'eahy pixik kwaw nehe, numàno zuapyri kwaw nehe no. **43** Itym mehe, na'ipuràg kwaw a'e, na'ikàg kwaw a'e. Ikweraw mehe ipuràg putar nehe, ikàg putar nehe no. **44** Itym mehe inem a'e. Ukweraw

mehe nehe, zaneretekwer amo ae ma'e romo uzeapo putar nehe. Uzawy putar zaneretekwer ko 'ar rehe har nehe. Heta zaneretekwer ko ywy rehe har zanewe kury. Heta putar zaneretekwer ywate har zanewe nehe no. **45** Nezewe i'i ze'eg kwehe arer a'e. — Awa ipy a'e, Ànà w a'e, awa wikuwe ma'e romo hekon a'e. Awa iahtkaw rehe har a'e, Zezuz Zanezar a'e, tekwe purumugweraw kar ma'e romo hekon a'e. **46** Tetekwer hereko har ràgypy uhem a'e. Ko 'ar rehe Tekwe uhem a'e kury. **47** Tupàn upyhyk ywy pixika'i a'e, awa izypy romo iapo pà a'e. Ànà w romo a'e. Amo ae awa ur ywak wi a'e, Zanoeruwihawete romo hekon a'e. -Ànà w iahtkaw rehe har, za'e izupe. **48** Ànà w ipy a'e, ywy awa romo iapo pyrer romo hekon a'e. Ywy rehe har a'e wà, izàwe wanekon a'e wà. Zanoeruwihawete a'e, ywak wi ur ma'e kwer romo hekon a'e. Ywak rehe har a'e wà, izàwe wanekon a'e wà. **49** Zane no, zaiko ywy awa romo iapo pyrer ài ko 'ar rehe zane. Amo 'ar mehe zaiko putar awa ywak wi ur ma'e kwer ài zane nehe.

50 Hetekwer ma'e a'e wà, huwy ma'e a'e wà, nupuner kwaw oho haw rehe Tupàn pyr a'e wà nehe. Zaneretekwer umàno ma'e rà m nuiko kwaw ipyr wà nehe. Umàno putar a'e 'ym mehe wà nehe.

51 Pezeapyaka katu ko ze'eg ikwaw pyr 'ym rehe nehe. Nazamàno kwaw paw rupi zane nehe. (Uzeruzar ma'e tete'a umàno putar a'e wà nehe. Amo numàno kwaw wà nehe.) Amo 'ar mehe nehe, na'arewahy Tupàn zaneapo putar amo ae romo a'e nehe. **52** Na'arewahy xixak putar tuwe zanereha pupe nehe, Tupàn heko haw pe har upy putar uxi'à m a'e nehe. Xi'à m iahtkaw rehe har her romo a'e. Ipy re umàno ma'e kwer ukweraw putar a'e wà nehe. Numàno wi pixik kwaw wà nehe. Tupàn zaneapo putar amo ae romo paw rupi katete a'e nehe.

53 Zaneretekwer umàno ma'e kwer a'e wà nehe, amo ae ma'e romo wanekon putar a'e wà nehe. Umàno wi 'ym ma'e romo wanekon putar wà nehe. Umàno ma'e kwer ukweraw putar umàno 'ym ma'e romo wà nehe. **54** Ze'eg kwehe arer nezewe i'i a'e.

— Tupàn umumaw putar zanemàno haw a'e nehe. A'e mehe hemiruze'eg numàno pixik kwaw wà nehe.

- 55 Zanemàno haw nuzewyr pixik kwaw nehe. Teko numàno wi pixik kwaw wà nehe, Zane'kwaw mehe nehe, umàno wi 'ym ma'e romo zanereko mehe nehe, zanema'enukwaw putar a'e ze'eg kwehe arer rehe nehe.

Azeharomoete a'e.

56 Ikatu 'ym ma'e iapo har romo zaiko zane. — Ikatu 'ym ma'e iapo har umàno putar a'e wà nehe, i'i ze'eg kwehe arer a'e. A'e rupi zaneretekwer a'e wà, umàno ma'e kwer romo wanekon a'e wà. 57 Tupàn ikatuahy a'e. Umumàno kar Zanezar Zezuz Zane'ruwihawete zanerekuzaromo a'e. A'e re umugweraw kar a'e no. A'e rupi zakweraw wi putar zanemàno re zane nehe no, umàno 'ym ma'e romo zanereko pà zane nehe no.

58 A'e rupi nezewe aze'eg peme ihe kury, herywyr wà. Pepuir zo pezeruzar haw wi nehe. Pepytu'u zo hehe pezeruzar ire nehe. Peho tuwe Tupàn hape rupi nehe, tuweharupi nehe. Pema'ereko tuweharupi Zanezar pe nehe. Aze pema'ereko izupe nehe, napema'ereko e kwaw nehe. Penemiapo kwer ikatu izupe paw rupi.

Uze'eg temetarer penywyr wanupe penemimono ràm rehe xe a'e kury

16 1 Azapo kar putar amo ma'e peme ihe kury. (Tupàn hemiruze'eg Zutez ywy rehe har a'e wà, upuraraw

ma'erahy kwer waiko a'e wà. Nuhyk kwaw temi'u wanupe.) A'e rupi pemono'og penemetarer ikurer nehe, wanupe imonokatu pà nehe. Amono'og kar temetarer Karaz ywy rehe har uzeruzar ma'e wanupe ihe. Nezewegatete amono'og kar kwez peme ihe kury. 2 Mytu'u haw 'ar nà'ngatu pemono'og amo penemetarer ikurer nehe. Aze pemono'og temetarer tete'a'u nehe, pemonokatu ikurer uhua'u ma'e nehe. Aze pixika'i penemimono'og nehe, xo pixika'i pemonokatu nehe. Pemono'ono'og imonokatu pà nehe. A'e mehe pepyr heho mehe heta tete'a'u putar nehe. A'e mehe — Ximono'og temetarer tà'ityka'i nehe, napeze kwaw hehem mehe nehe. 3 Pepyr heho mehe nehe, apurano putar penehe ihe nehe. -Ma'enugar awa weraha putar penemetarer imono'og pyrer a'e wà nehe, Zutez ywy rehe har wanupe nehe. Pemume'u awa penemixamixak kwer ihewe wà nehe. A'e mehe azapo putar pape Zutez ywy rehe har wanupe ihe nehe. — Ko awa a'e wà, werur temetarer Korin tawhu pe har wanemimono'og kwer kwez peme a'e wà kury, a'e putar Zutez ywy rehe har wanupe nehe, pape rehe imuapyk pà ihe nehe. A'e mehe amono kar putar a'e temetarer heraha har ihe wà nehe, Zeruzarez tawhu pe har uzeruzar ma'e wanupe ihe wà nehe. 4 Aze ikatu nehe, aha putar wapyr ihe nehe no. Nezewe mehe a'e temetarer heraha har oho putar herupi a'e wà nehe no, Zeruzarez tawhu pe heho mehe a'e wà nehe no.

Pawru umume'u Korin tawhu pe oho àwàm a'e kury

5 Aha putar Maxeton ywy rehe ihe nehe. Apyterahaw putar Maxeton ywy nehe. A'e re aha putar pepyr nehe. 6 Aze ru'u amumaw putar m'àràn 'ar pepyr hepyta pà nehe. Aze ru'u amumaw putar 'ar huwixàg ma'e paw rupi nehe, pepyr hepyta pà nehe. A'e mehe pepuner hepytywà haw rehe nehe, heata àwàm rehe nehe. Nakwaw kwaw heho àwàm ihe rihi. 7 Aze m'àràn 'ar amumaw

pepyr nehe, na'ikatu kwaw ihewe nehe. Aze ikatu Tupàn pe nehe, amumaw putar 'ar tetea'u pepyr nehe.

8 Ko 'ar rehe apyta putar Ew tawhu pe ihe. Xo Penteko 'ar pawire ata putar aha xe wi nehe. **9** Aze apyta xe nehe, apuner Tupàn ze'eg imume'u haw rehe teko tetea'u wanupe nehe. Heta tetea'u Tupàn iàmàtry'y'mar xe a'e wà. Nazekaiw kwaw wanehe.

10 Aze Ximot oho pepyr nehe, pemuixe katu kar pezemono'ogaw pe nehe, penàpuz me nehe. Ta'e uma'ereko iko Zanezar pe a'e no xe, ihe ài a'e no xe.

11 Tuwe ni amo pepyr har nuz'e'eg zemueteahy kwaw hehe wà nehe. Pepytywàgatu nehe. A'e rupi upuner wata wi haw rehe amo taw pe nehe no, pekatu haw ikwaw pà nehe no. A'e rupi uzewyr putar ihewe nehe. Ihe ihe, herywyr wà no, uruàro izewyr àwàm uruiko ure.

12 Aze'eg putar zanerywyr Apor rehe peme ihe no. — Eho amogwer zanerywyr wanexak pà nehe, wapyr nezekytyar pà nehe, a'e izupe tuweharupi ihe. Noho kwaw pepyr ko 'ar rehe. Amo 'ar mehe nehe, aze upuner nehe, oho putar pepyr nehe.

Pawru omono kar uze'eg wanupe xe a'e kury

13 Peiko ume'egatu ma'e ài nehe. Pezapo zo ikatu 'ym ma'e nehe, Zezuz tur àwàm hàrogatu pà nehe. Pepytu'u zo pezeruzar ire nehe, pekyze zo peàmàtry'y'mar wanuwi nehe, pekàg tuwe nehe. **14** Pezeamutamutar katu nehe, pema'ereko haw iapo mehe paw rupi nehe.

15 Pekwaw Ete pe, pekwaw iànàm pe wà no. Kwehe mehe amume'u Tupàn ze'eg aha Kere ywy rehe har wanupe ihe. A'e ràgypy uzeruzar Zezuz rehe a'e wà, henu

mehe a'e wà, amogwer Kere ywy rehe har wanenataromo a'e wà. Tuweharupi uppytywàgatu Tupàn hemiruze'eg waiko wà kury, wanehe uzekaiw pà wà kury. A'e rupi azapo kar amo ma'e peme ihe nehe kury. **16** Peruzar agwer teko pe wà nehe. Aze amo uzeruzar ma'e uma'ereko wazàwe Tupàn pe wà nehe, tuwe a'e teko wiko peneruze'egar romo wà nehe no, tuwe wiko penuwihaw romo wà nehe no.

17 Ete a'e, Potuna a'e no, Kere a'e no, xe hepyr wanekon a'e wà kury. Napeiko kwaw hepyr. Nazemumikahy kwaw ihe, ta'e wiko hepyr penekuzaromo a'e wà xe.

18 Pemurywete kar a'e wà. Hemurywete kar waiko nezewegatete ko 'ar rehe a'e wà no. Tuwe zazekaiw agwer awa wanehe nehe.

19 Uzeruzar ma'e Az ywy rehe har a'e wà, omono kar uze'eg peme a'e wà, — Pekatu aipo, i'i peme wà. Ak a'e, Pirixi a'e no, wanàpuz me uzemono'og ma'e uzeruzar ma'e a'e wà no, omono kar uze'eg peme a'e wà no. Ta'e pezeruzar Zeneruwihawete rehe pe no xe. **20** Uzeruzar ma'e xe har paw rupi a'e wà no, omono kar uze'eg peme a'e wà no. Peiko tywyr romo Zezuz inuromo. A'e rupi pexak kar pezeamutamutar katu haw pezeupeupe nehe.

21 Ko heze'eg pehegwera'i amuapyk putar hepo pupe azeharomoete ihe nehe kury. Ihe Pawru ihe, amono kar ko heze'eg peme ihe. Pekatu pa. **22** Aze teko nuzamutar katu kwaw Zanezar wà nehe, tuwe Tupàn uzepyk wanehe nehe. MARANATA, a'e peme. — Ezur nehe, urezar, i'i a'e ze'eg zaneze'eg rupi. **23** Tuwe Zezuz Zanezar pepuhareko a'e nehe, ikatuahy ma'e iapo pà peme a'e nehe.

24 Zaiko Zeneruwihawete Zezuz inuromo zane. Apuamutar katu tuwe inuromo ihe. Upaw kwez kury. Pawru.